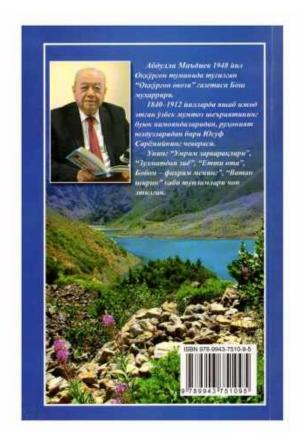
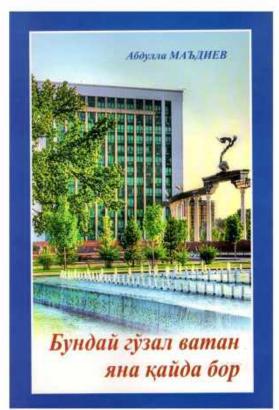

(Or

Абдулла МАЪДИЕВ

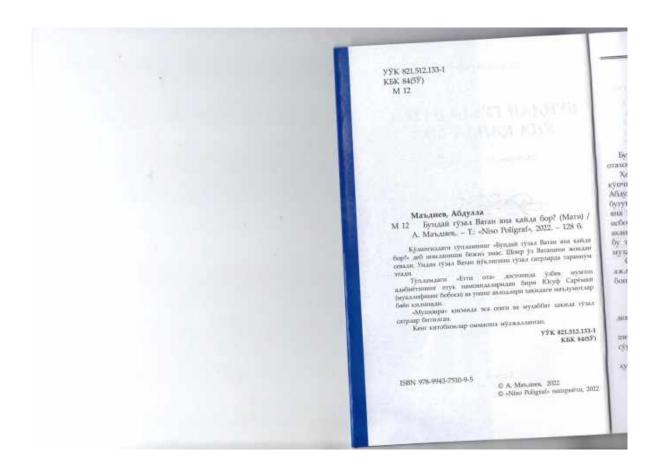
БУНДАЙ ГЎЗАЛ ВАТАН ЯНА ҚАЙДА БОР

(шеърлар, достон ва пьеса)

Тошкент— *2020 йил* "HusoPoligraf" 2022

БОБОЛАРИН СУЮКЛИ КУЙЧИСИ

Данагидан мағзи ширин деганидай, Қар тонг чойда мағиз, ёнғоқ еганидай. Неваралар келганида кутиб олинг, Уйингизга фаришталар келганидай.

Бу сатрлар оққўрғонлик 74 ёшни қаршилаган отахон шоиримиз абдулла маъдиев қаламига мансуб.

Ха, абдулла ака улуғ ёшда. Бу ёшдаги қариялар кўпчилиги дам олишни маъкул кўрадилар. Лекин, абдулла ака тиниб-тинчимайдиган инсон. У кишининг сизга такдим қилаётган "бундай гўзал ватан яна қайда бор?" Шеърлар тўплами бу гапимизнинг исботи. Тўқкиз неваранинг бобоси бўлган абдулла аканинг сўнгги йилларда ёзган шеърлари жам

бўлган бу тўпламда ота-онага, аждодларига, ватанга бўлган муҳаббати тараннум этилади.

Салкам икки юз йиллик тарихни ўз ичига олган аждодлар ҳақида "етти ота" достонини яратади ва бошқаларни етти отасини билишга чорлайди.

Мен ҳам шажаранинг битта бандиман, Боболарин суйган жигарбандиман, - Дея күйлайди шоир.

Айниқса, унинг "боболарим тушларимга кирибди" шеърида ўзбек миллатининг улуғларидан хаёлан дуо сўрашлари бунга мисол бўла олади.

Абдулла маъдиев шу улуғ ёшга етганига, элнинг хурматида бўлганига шукр қилиб яшайди.

Шоир ёзади:

Ер юзида жаннат бўлса, Жаннат сенинг ватанинг. Шу ватанга содиқман деб, Томирда оқса қонинг, Фахр хил! Жаннатда яшаяпсан, Эй абдулла, каминг йўқ. Элинг, юртинг осойишта, Набирангдан кўнглинг тўқ, Шукр қил!

Xa, китобни ўқисангиз бундай гўзал сатрларга ўзингиз гувох бўласиз, маънан рохатланасиз.

Азиз ўқувчи, шоирнинг янги китобини ўқинг, ундан завқ олинг!

Ашурали Боймурод,

Ўзбекистон ёзувчилар уюшмаси аъзоси, шоир, "Шухрат" медали сохиби.

БУНДАЙ ГЎЗАЛ ВАТАН ЯНА ҚАЙДА БОР?

Ватан, Сенинг қўйнингдаги онларим ширин, Жазирама иссикдаги дамларим ширин, Қучоғингда ҳатто ғамларим ширин, Бундай гўзал ватан яна қайда бор? Фақат ўзбекистон деган жойда бор.

Ёзда қовунини еб кўрганмисиз, «ох қандайин ширин» деб кўрганмисиз, Ўзбекистонга бир кеб кўрганмисиз, Бундай гўзал ватан яна қайда бор? Фақат ўзбекистон деган жойда бор.

Қай бирини айтай, боғлариними, Ёки олтинга кон тоғлариними, Зомин, хумсон ёқлариними, Бундай гўзал ватан яна қайда бор? Фақат ўзбекистон деган жойда бор.

Сенинг бешигингда беланиб ўсдим, Бахмал этагингда эланиб ўсдим, Бугун менда йўкдир хеч каму-кўстим, Бундай гўзал ватан яна қайда бор? Фақат ўзбекистон деган жойда бор.

Ватан, қўйнингдаги онларим ширин, Қуёшда тобланган донларинг ширин, Келинлар пиширган нонларинг ширин, Бундай гўзал ватан яна қайда бор? Фақат ўзбекистон деган жойда бор.

НОЖАНО

Улғайиб кетсам ҳам, Сиз учун боламан. Бағрингизда очилган Қип-қизил лоламан.

Мен учун онасиз, Мен учун ёнасиз Камолимни кўриб Мехримга қонасиз.

Кўз очиб кўрганим, Суяниб юрганим, Таяниб турганим Сиз менинг онамсиз.

Улғайиб кетсам ҳам, Сиз учун боламан. Бағрингизда очилган Қип-қизил лоламан.

19. 05. 2011 й.

ИЗЛАР

Йўлингизга тушган хазон,

Куздан дарак,

Ортингизда ётган излар, Биздан дарак, Кўчангизга бориб кўрсам Қанча излар, Қанча излар, қанча излар . . . Бунча излар... Ёлғончи бир қиздан дарак.

25.10.2013 й.

ШАФТОЛИ ЭМАС

Олманинг тагига олма тушади, Шафтоли эмас. Олма эккан одам, Шафтоли емас. Аждодларибуюкўзбек халқининг Фарзандлари олма эрур, Шафтоли эмас.

ТОНГ БИЛАН...

Бу уйда тантана, шодиёна Бир гудак туғилди онадан. Тонг билан, тонг билан тарқалди, Гўдакнинг «ингаси» хонадан. Тонг билан бошланди хаёти Умри хам тонг каби беғубор. Шу улуғ асримда туғилган, Гудакка хамиша толе ёр. Лекин, у сезарми бу толе, Кимларнинг умрига келганин. Шу толе, бахтни деб одамлар, Утмишда не ишлар қилганин. Келажак авлодга етказ деб, Ачиниб сўзлайман қумрига. Ачинмай бўларми шод келиб, Армонла ўтганлар умрига. Уларнинг номини эъзозлаб, Шаънига битамиз «хамса» лар Бизни — чи? Бизни хам сўнгида, Эсларми, эсларми кимсалар?!. Шу дардда ёнаман, шу дардда Мен бедор тонгларни кутаман. Ўкувчим сабр кил, тонг билан, Тонг билан янги шеър тутаман.

* * *

Радионинг муруватини бура дўстим, Қўшиқ тингла. Қўшиқ тинглаш Ўзи ҳам бир ғаниматдир, Буни англа.

Алғов-далғов замонларнинг **Гурбати кўп, азоби кўп,** Дўст-душманнинг сенга деган Савоби кўп, ғазаби кўп.

Азобларсиз ҳаёт йўқдир, Тушунаман, Азобларнинг рохатидан Қилма жудо. Рохатини кўраман деб Юрганимда, Юрагимга, Қўшиқ сиғмай Қолишидан Асра худо!

Вақтим йўқ дейсиз доим, Қачон бўлар вақтингиз. Хеч кимдан кам эмассиз, Кам хам эмас тахтингиз.

Бунча қоврулиб куйманг, Худо бир-бир беради. Оллох берган насибани, Хар ким ўзи теради.

Сўрасангиз сўранг майли, Сўранг фақат худодан. Берсангиз ҳам майли, фақат Сўрамангиз гадодан.

* **

Мени ахтаришди, Мени излашди, Баъзида сен деса, Баъзан "сиз"лашди. Шунчалар қадрдон Бўлиб кетдикки, Учрашувлар анча тезлашди.

Муддао ушалди, Ниятига етишди улар, Энди учрашамиз десам, Баъзан вакти йўк, Баъзан, Эсларидан чикишиб колар.

Ундан, излаб юрганлари Яхшими дейман. Энди учрашишни эмас, Йўқотиб қўймасликнинг Ғамини ейман.

* **

Дафтаримни қоралаб, Шеърларимни саралаб, Юрагимни яралаб, Ненидир айтадурман.

Олтмишгача олганим, Сағал ортиб қолганин, Бериб кетай деб сенга, Орқага қайтадурман.

Айтганларим олиб қол, Юрагингга солиб қол, Мен ҳам бир кун қуёшдай, Ғарбга ботадирман.

Отанг ҳар кун омонат, Дунёнг бўлса тумонат, Қилиб яша қаноат, Мен буни айтадурман.

Қаноатдан қонмасанг, Айтганингдан тонмасанг, Ёмонларга кўнмасанг, Мен бир кун қайтадурман.

БОШ ҚЎШИБ ЯШАШ КЕРАК

Дунё ўзи аввалдан газал бўлиб битмаган Унинг жарохатлари хали тандан кетмаган. "ўзбек иши" дейишди, "пахта иши" дейишди Халол мехнат қилган ўзбекларни "ейишди". У жарохат битурму, қалблардан кетурму, Уни кетказиш учун суягидан ситарму? Шунинг учун гам келмай, бош қўшиб яшаш керак Тош келса кемириб, ош келса ошаш керак.

31.03.2016 й.

* **

Худо сенга ёш берса Яшаб қолгин, Худо сенга ош берса Ошаб қолгин, Лекин унутмагин, Худонинг таълимотин, Халқинг учун Халолу-пок яшаб қолгин.

* * *

Тангрининг қули бўлиб, Йигитнинг гули бўлиб, Отангнинг ули бўлиб, Яшагин яшар бўлсанг.

Камбағални унутма, Есирнинг йўлин тутма, Етимларни унутма, Бой бўлиб яшар бўлсанг.

Ёнингда дўстинг бўлсин, Майли, кам-кўстинг бўлсин, Қалбинг мехрга тўлсин, Сен қанча яшар бўлсанг.

Садақадан қочмагин, Хеч ҳаддингдан қочмагин, Ўз сатҳингдан тошмагин, Бой бўлиб тошар бўлсанг.

Тангрининг қули бўлиб, Йигитнинг гули бўлиб, Отангнинг ули бўлиб, Яшагин яшар бўлсанг.

МАРСИЯ

(ўглим Лазизга)

Мендан кейин отимни Олиб юрар дегандим. Яхшиларнинг ёдига Солиб юрар дегандим.

Давраларда керилиб Тоғдай бўлиб юрардим. Мевалари ғарқ пишган Боғдай бўлиб юрардим.

Бағри кавак чинордай Савлатларим қолди-ку. Сенга атаб йиғилган Давлатларим қолди-ку.

Мен ҳам билиб турибман Болам энди қайтмайди. "дадажон" деган сўзни Энди қайта айтмайди.

Не қилай дардларимга Тоғлар бошин эгадур. Ёзганларим савоби Лазизжонга тегадур.

Ўзинг сабру-қаноат Ато этгин худойим, Гуноху азимлардан Хато этгин худойим.

ҚЎШ КАПАЛАК

(ўглим Лазизжонга)

Настарин гуллади, ҳовли тўла ҳид, Унинг ҳидларидан маст бўлиб юрдим. Ўзинг эккан эдинг, ҳар бир баргида Сенинг бармоқларинг изларин кўрдим.

Хар бахор гуллайди хидларин сочиб, Менга энгашади қучоғин очиб. Сени сўрагандай эркаланади Барглари кўзимга-юзга ёпишиб.

Ана қўш капалак учиб юрибти Настарин ҳидига маст бўб турипти. Бирин-бири қувлаб, баланд-паст учиб Гулдан-гулга кўчиб юрибти.

Бу қўшкапалак сендирсан балки, Мендан хабар олгани келган. Энди гаплашмаймиз, кўришолмаймиз, Учрашувимиз балки маҳшарга қолган.

Майли, болажоним, иймон ёр бўлсин, Капалак бўлсанг ҳам келиб-келиб тур. Майли ушламайин, майли гаплашмай, Фақат елкамдаги фаришта бўб юр.

03.04. 2016 йил.

ТУШЛАРИМГА БОБОЛАРИМ КИРИПТИ

Туш кўрибман, тушимга Боболарим кирипти, Улар бари йиғилиб, Бизнинг уйда юрипти.

Дастурхонлар безалган, Йўқ нарсанинг ўзи йўқ, Лекин ҳеч ким емасмиш, Ҳаммасининг қорни тўқ.

Беруний бобом билан Хоразмий бахслашарди, Фарғоний мотурудий билан Ненидир ахдлашарди.

Темур бобом улуғбекка Ниманидир сўзларди, Улуғбек самодаги Юлдузларни кўзларди.

"хой болажон, неварам, Ўзингга бўлгин махкам, Доим яхшилик қилдинг, Уни тушунувчи кам.

Давлатни ушлаш учун Керак темир интизом, Шунда халкнинг олдида Юзинг бўлмайди мулзам".

Алишер хам шох бобурга

Аста бошин чайқади, Захриддин ҳам алишернинг Фикрин тезда пайқади.

Сино туриб барчасига "зам-зам" сувин тарқатар, Губорларни оладиган Малҳам сувин тарқатар.

Шунда норғул, ёш бир йигит Кириб келди даврага, Салом бериб, чўкка тушиб, Юриб келди даврага. Ким бу дея, елка қисиб, Бир-бирига қарашди, Ўзимизнинг қавмимизми, Дея секин сўрашди.

- -Мустақиллик фарзанди бу, -Деди кимдир ёнбошлаб, Сизнинг, бизнинг давомчимиз, -Деди кимдир сўз бошлаб.
- Яхши бўлди келганингиз, Кўп кутдик-ку бу кунни, Бу кунларга етказгунча Кўп ютдик-ку тутунни.

Биз яшаган замонларда Олам биздан ўрганди,

"мен-мен" деган казолар ҳам Таъзим билан турганди.

Лекин, сўнгги беш юз йилда

Ўсиш унча бўлмади, Бўлганлари камрок бўлди, Кўнгил унча тўлмади.

- Энди, болам, замон келди, Давом эттир ишимиз, Биздан баланд бўлишликка Етар сизнинг кучингиз, -

Дея чоллар омин қилди, Фотиҳаси зўр бўлди. Ёшлар учун, ёниш учун Хосиятли қўр бўлди.

Сизлар ҳали бухорийдай Дунё илмин оласиз, Одамзотнинг тарихида Ўчмас из бўб қоласиз.

Боболарим бизга шундай Тилак қилиб турингиз, Фариштадай йўл кўрсатиб, Елкамизда юрингиз.

ДУЕТ

Йигит:

- "асалим" деб асал қилиб қўйдингиз, Шу асалдан ялаб-ялаб тўйдингиз. Ширинлик ҳам жонингизга тегдими, Охирида изламай ҳам қўйдингиз.

Киз:

- Асал ҳеч ҳам айнимайди, бузилмайди, Пишмаган нон тандирдан ҳеч узилмайди. Наҳот шуни ҳанузгача сезмасангиз, Дарди йўқ қизнинг кўзлари сузилмайди.

Йигит:

- Кўзлари эй сузик қиз, Шайдойингиз бўлибмиз. Бу шайдойи йигитдан Қутулмайсиз энди сиз.

Киз:

- Қутулмасам майлига, Борармиз боғ сайлига. Қулоқ ҳам солиш керак, Жуфт юракнинг майилига.

Иккаласи:

- "асалим" деб охири, асал қилиб олдингиз, Ёниб турган юрагимга ўчмас олов солдингиз. Не қилай такдир экан, пешонада шу бўлса, "асалим" деб охири, ёрим бўлиб олдингиз.

йиллар ўғирлайди умримни

Йиллар ўғирлайди умримни, Яна мақтанади "ёш бердим дея. Сенга ақл-идрок, туганмас давлат, Чиройлик қомату, куч бердим дея".

Берди,

Берганидан мен ҳам тонмайман. Лекин,

Бир жиҳатдан бунга кўнмайман. Ёш бериб, ёшимни улғайтган бўлиб, Умрим камайтирганидан қонмайман.

ХЎРОЗ

Тонг отганча солдатдай Хўроз постда туради. Яқинлашсанг қоқиллаб, Қанотларин уради.

Киргизмайди гўшага У ер унинг ватани. Айтсам ўхшар эртакка, "қўриқлайди ватанни".

Тонг отса хурсанд бўлар, Тинч ўтди, деб тунимиз. Тонг сахардан қичқирар, "яхши бўлсин кунимиз!".

Хамма тонгдан ният қилса, Дунё нурга тўларди. . . . Баъзилар шу хўроздан Ўрнак олсак бўларди.

11.09.2017 й.

БИЗНИНГ ОТАЛАР

Олтмишга кирдим деб хурсанд бўламиз Ақл-заковатга тўлган бўламиз. Эндиги ишларни ёшлар қилсин деб, Жамоат ишидан қолган бўламиз.

Нафақага чиқишини билиб юргандай Ишдан бўшашини кутиб тургандай Эртаси "нуроний" таклиф қилади, Чунки, нафақадалигин билади.

Индинга "маҳалла"дан қоғоз келади Нафақага чиққанини у ҳам билади. "ёшлар иттифоқи" турар навбатда Маъруза қилмоқлик керак, албатта.

Харбийга кетаётир, сўзламок керак Юксак чўккиларни кўзламок керак. Ватаннинг нелигин англатиш учун Боболар жасоратин сўзламок керак.

Қўшни маҳаллада жанжал бўлганмиш Қайнона-келини билан уришиб қолганмиш Уларни яраштириб қўймоқлик керак Яхши ниятларни туймоқлик керак.

Шундай қилиб бизнинг ота кунни кеч қилди Уйига ҳар кунгидан анча кеч келди. Ёшлар қилиб қўймасин деб хатолар, Тиниб-тинчимайди бизнинг оталар.

Уларга ойлигу-маош керакмас Дунё тинч бўлиб турса бўлди, бас . . .

14.09.2017 й.

ЁЛҒИЗ ДАРАХТ

(масал йўлида)

Ёлғиз дарахт ўсиб-ўсиб Боғ бўламан деяркан. Бўйи ўсиб кўкка етгач Тоғ бўламан деяркан.

Атрофимда шамол эсиб Баргларимни силаса. Мен касалга чалинмайман, Соғ бўламан деяркан.

Афсус, бир кун довул туриб Ағдарибди тагидан. Лек бир дарахт йиқилмабди Қўшнисининг боғидан.

Улар бири-бирин суяб Омон қопти довулдан. Бу дарахтни ўтин учун Обкетдилар овулдан.

* * *

Шеър ёзсанг,

Шеърларинг қуйилиб келса, Баъзан қуюқ,

Баъзан суюлиб келса, Илҳоминг дарёдай туйилиб келса, Сендан бахтли одам

Бормикин шоир? Қўлингда чертганинг тор бўлса, Елкангда толеинг бор бўлса, Сенга бахт ҳамиша ёр бўлса, Сендан бахтли одам

Борми созанда?

Атрофинг айланиб ўтишса Саломга шайланиб ўтишса Югуриб қўлларинг тутишса Сендан бахтли одам борми Эй инсон?

Бу замон сен учун яралган, Бу замон мен учун яралган, Куйланган қушиқнинг барчаси, Сен учун, мен учун яралган.

* * *

Ер юзининг учдан икки қисми сув бўлса, Чўл қайдан келди? Фикр қил. Чўлнинг қоқ ўртасида, Кўл қайдан келди? Зикр қил. Боши йўқ, оёғи йўқ, Йўл қайдан келди? Фикр қил. Шундай сир-синоатлар орасида, Омон яшаяпсан. Шукур қил. Ер юзида жаннат бўлса Жаннат сенинг Ватанинг, Шу Ватанга содикман деб, Томирда оқса қонинг, Фахр қил. Жаннатда яшаяпсан Эй Абдулла, каминг йўқ, Элинг-юртинг осойишта Набирангдан кўнглинг тўқ. Шукур қил.

Мехр кўзда дейди, кўрганинг яхши Дўстлар даврасида юрганинг яхши. Адашган кимсанинг қўлидан тутиб Тўғри йўлга солганинг яхши.

Савоб қил, савобни қилганинг яхши, Савоб ўзингникилигин билганинг яхши. Савоб қилиш гар қўлингдан келмаса, Индамай бир четда турганинг яхши.

Тонг сахар ўрнингдан турганинг яхши, Дунёнинг қизиғини кўрганингг яхши. Ўтди-кетди давру-давронлар, Энди қарилик гаштини сурганинг яхши.

УЗОКДАГИ ЯКИНИМ

Бормисиз, омонмисиз Узокдаги якиним Гулмисиз, чаманмисиз Юракдаги чакиним

Чақинлар олов бўлиб Юраклар ёниб кетди Хижронга чидой олмай Тоқатлар тониб кетди

Тунлар бедор ўтди- ку Кунлар бедор ўтди- ку Юрак сизни кутди- ку Узокдаги якиним

Қандай хабар оламан Дардим куйга соламан Хабар кутиб қоламан Узоқдаги яқиним

Бу замонинг кабутари Хат ташимай қўйганми Хат ҳам йўқ, ҳабар ҳам йўқ Омонмисиз яқиним

Бормисиз, омонмисиз Узокдаги якиним Гулмисиз, чаманмисиз Юракдаги чакиним

УНУТМА

Тўйиб нафас олишинг бахтлигини унутма, Сенинг шундай юришинг тахтлигини унутма.

Бахтингни ҳам, тахтингни борлигида асрай бил, Эл қалбида қоладиган хайрли ишларни қил.

Ўтгани ўтди-кетди, афсусга не ҳожат бор. Биз учун ёлғиз ғамхўр аллоҳ ўзи нажоткор

Тоза юр, озода бўл, номоз ўки тонг-саҳар. Шунда қолган ҳаётинг бўлади ширин-шакар.

Умр шундай югурик, сувдай оқиб кетади. Кўз очиб юмгунингча поёнига етади.

Тўйиб нафас олишинг бахтлигини унутма, Шу юришинг абдулло, тахтлигини унутма.

МАЛИКАМ

Қизил кўйлак бўйларинга ярашади, Ўтган йигит қайрилиб қарашади, Кимнинг қизи, дея сени сўрашади, О, менинг маликам, менинг маликам!

Табиат шунчалар сахийми Қаршингда турган бу охуми? Ё кўкдан тушган бир вахийми, О, менинг маликам, менинг маликам!

Шунчалар гўзаллик берибди, Киприг-у қошингни терибди. Ўзи ҳам ҳайрон бўб юрибди О, менинг маликам, менинг маликам!

Сен шунчалар гўзалсан, гўзалсан, Тилларинг шакар-у асалсан. Хали битилмаган ғазалсан. О, менинг маликам, менинг маликам!

Қизил кўйлак бўйларингга ярашади, Ўтган йигит қайрилиблар қарашади. Кимнинг қизи, дея сени сўрашади, О, менинг маликам, менинг маликам!

03.04.2019 й.

ЙИГИРМА ЕТТИНЧИ КЕЧА

Йигирма еттинчи кеча, Фаришталар ерга тушган тун. Мўмин мусулмонларнинг, Жаннатини қучган кун.

Раббимиз Аллох бўлиб, Тилагимиз Хаж бўлсин. Имонимиз бут бўлиб, Гунохимиз оз бўлсин.

Қибламиз Уаъба бўлиб, Жумадан кеч қолмайлик. Беш вақт намоз ўқишдан, Чарчамайлик, толмайлик.

Излаганим бир умр, Аллохдан топай панох. Дилим-тилим бир бўлсин, Ё алҳамдулиллаҳ!

БИР ҚЎШИҚ КУЙЛАГИМ КЕЛАДИ

Менинг бир қушиқ куйлагим келади Қушиқни мен жушиб куйлагим келади Мустақил юртимнинг туйларин Тулиб-тошиб туйлагим келади.

Тўйларда дўмбирам қўлимда Дўстларим ўнгимда-сўлимда Йигирма икки йил йўлинда Бир қўшиқ куйлагим келади.

У қўшиқ ҳар дилда куйлансин У қўшиқ ҳар тилда куйлансин Қай тилда куйласа куйлансин Бу шоир ким дея ўйлансин.

Дунёни забт этиб куйлайин Инглиз-у олмонда сўзлайин Ўзбекка жой керак бўлганда Энг буюк чўққидан излайин.

Мен шундай бир қушиқ куйлайин Дунёни кафтида ушласин Шу куй, шу қушиқ янграса Қарсак чалиб дунё хушласин.

Менинг бир қушиқ куйлагим келади Қушиқни дарёдай тошиб куйлагим келади Мустақил юртимнинг туйида "Андижон полка"га ўйнагим келади.

дуо ол

"Олтин олма дуо ол Дуо олтин эмасми?" Ўтган бизнинг боболар Ана шундай демасми?

Шундай экан, ду ол Икки дунёнг ободдир. Жаннат излаганларга Бу сатрлар жавобдир.

Имон билан эътикод Сингиб кетган бу танга. Шунинг учун бир умр Қодиқ қолдим Ватанга.

ОҚҚЎРҒОН

Кўчалари равон, Кечалари чароғон, Эли-юрти фаровон, Оққўрғон - бу оққўрғон.

Тупроқдан зар яратган, Дунёга донг таратган, Ҳаммани ўзига қаратган Оққўрғон - бу оққўрғон.

Мехнат қилиб толмаган, Уялиб ҳам қолмаган. Режасиз иш қилмаган, Оққўрғон - бу оққўрғон.

Оти ҳам оқ, ўзи ҳам оқ, Пахтасидай кўнгли пок Мағрурлиги, ори – тоғ, Оққўрғон - бу оққўрғон.

ОҚҚЎРҒОНИМ

(Ф.Б.Омоновга)

Эллик йил мудраган оққўргон, Рўйхатда судралган оққўргон.

Бугун балқиб чиқди бир қуёш, Унга эргашишди кекса-ёш.

Пастқам ўйлар бузилди, сурилди, Кўп қаватли уйлар қурилди.

Беш ташаббус жамланган, Ёшлар боғи очилди. Ёшлар учун бу боғдан, Зиё нури сочилди. Бундан қанча йигит-қиз, Қанот бойлаб учади. Олим-фозогир бўлиб, Юлдузларни қучади.

Обод бўлди хамид олимжон, Ёнида бой кутубхонаси.

Очигини айтайин дўстлар, Келиб қолди, бугун хонаси.

Хамид олимжон ҳам Водийни эмас,

Энди оққўргонни кезиб юради.

Бўлаётган яхши ишларни, Қўргошин қалб ила сезиб туради, Оллохдан зафарлар тилаб туради.

Бозорини қириб кўринг, Ҳамма нарса бор, Кийим-кечак, мевалар бисёр.

Эртадан кўнгли тўқ, Хеч бири нолишмайди, Тошкентиниз бозоридан Сира ҳам қолишмайди.

Нодир қори масжиди Савлат тўкиб турипти, Унда хожи оталар Номоз ўқиб юрибпи.

Оққўрғонликлар доим Вилоятда бош бўлсин, Хар йили зафар қучиб, Еганлари ош бўлсин.

Йўл қурган, кўприк қурган Савобларни олади, Халқининг, миллатининг Хурматида бўлади.

Туманимиз гулласин, Очилсин, яшнайверсин, Туманбоши ҳалҳимни Олдинга бошлайверсин.

ҚАЙДА ЭДИНГ

Оёқлари оғриб йўлда толганида, Сени кута — кута ухлаб қолганида, Баъзан юрак ҳуруж қилиб қолганида, Нодон бола, сенинг ўзинг қайда эдинг, Роҳат қилиб, соя — салқин жойда эдинг.

Ох, урганда, охларида олов эди, Юраклари ёниб — куйган ялов эди. Килмишларинг юрагига қалов эди, Нодон бола, сенинг ўзинг қайда эдинг, Рохат қилиб, соя — салқин жойда эдинг.

Куйиб — куйиб отанг ўтди, кули ҳам йуқ, Энди сенга гапирарга тили ҳам йуқ, Баъзан бошинг силайдиган қўли ҳам йуқ, Нодон бола, сенинг ўзинг қайда эдинг, Роҳат қилиб, соя — салқин жойда эдинг.

Ота қадрин ота бўлди, билар деди, Насихатга энди кўнар, қилар деди, Фарзандини силаганда билар деди, Шунда хам сен билмадинг-а — нодон бола, Энди йиғлаб, йиғлаб —йиғлаб қилма нола.

Отанг кетди қайтиб келмас томонларга, Энди ўзинг қолдинг ушбу замонларда, Қандингни ур, яша салқин томонларда, Нодон бола, доно бола, ота бола,

Отанг куйди, сен куймасдан яша бола.

МАМЛАКАТ

Жамалак сочингдан айланай, Камалак қошингдан айланай, Қирқ саккиз ёшингдан айланай, Мени суйдирган мамлакат, Мени куйдирган мамлакат.

Юракда бир ғулув айланди, Жиловим сочингта бойланди, Абдулла сен томон шайланди, Мени куйдирган мамлакат, Мени суйдирган мамлакат.

Не учун илгари кўрмадим, Оҳ-тортиб изингдан юрмадим, Тоғ бўлиб қаршингда турмадим, Мени куйдирган мамлакат, Мени суйдирган мамлакат.

Каридик демагин, қарилик Элликдан ўгганда киради. Юракда мухдббат соф бўлса, Олтмишда оловдай юради.

Қариганда суйган ёмон, Қариганда куйган ёмон. Не бўлса бўлди, тамом . . . Мени куйдирдинг мамлакат, Мени суйдирдинг мамлакат.

ТУШ

(хазил)

Олтмишда ошиқ бўлдим, Ул санамнинг кўксина. Ох, ёшлигим қани деб, Абдуллажон ўксима.

Ўксишга ҳеч ҳожат йуқ, Ўзгалардан нажот йуқ. Қари деган ҳужжат йуқ, Қарайвергин кўксина.

Сендан пул олармиди, Камайиб қолармиди, Қанча боқсанг боқавер, Ул санамнинг кўксина.

Юрак қурғур қаримас, Севги ундан аримас, Қариганда бахт кулиб, Ул санама ёқсама.

Пешвоз чиқиб йулларидан, Аста ушлаб қўлларидан, Боғи эрам гулларидан, Кукрагига тақсама.

У хам мехрбон бўлиб,

Аста қўлтикдан олиб, Йўлга пояндоз солиб, Етаклашиб кетсама.

Қариганда қалтираб, Неларнидир чулдираб, Айтганлринг абдулла, Туш экан деб ўксима.

ГУМОН

Армон билан яшадим, Гумонларда "сир" кўрдим. Хар қадам босишингда, Тирноғингда "кир" кўрдим.

Гумон шундай учкурки, Хатто шамол етолмас. Давоси йук дард экан, Хеч бир даво кор килмас..

Ишонч билан яшагин, Ишонч бўлса, гумон йўқ. Гумон қилма, гумон қилган Мусулмонда имон йуқ.

ДЎСТ

Бу замондан саховат Сўрасангиз не бўлғай, Косангиз оқаради, Омборлар донга тўлгай Дўст дебон дўст йўлинда Жон фидо айласангиз Сизнинг дўстингиз энди Минг эмас, минг битта бўлгай Дўст топиш қийин эмас, Уни сақламоқ қийин Жон фидо айламас эркан Битта ҳам дўст қолмагай Эй абдулла дўст учун Жонинг фидо айлагил Шунда дўст орасинда Ортиқча сўз бўлмағай Яхши сўз жон озиғи, Дўстдан-дўст кўпаяди Ёмон сўз бирлан эса Битта ҳам дўст қолмағай Дўстни сақла абдулла, Дўст билан обод уйинг Дўст келмас эрса уйнинг, Хосияти кам бўлғай.

Абдулла маъдиев

19.02.2020 й.

ИСТАДИМ

Бир ғарибнинг кўнглини, Шод айламоқ истадим. Вайрона бўстонини, Обод айламок истадим. Истадимо-истадим, Ўзини хам кистадим. Обод қўнгил хақида Достон битмок истадим. Кўнгил обод ўзи шод, Бўлди мендан миннатдор Менинг кўнглим хам ундан Бўлди шодон истадим. Ишларимга барака, Хаётимга нур кирди. Кўнгилларим нурофшон Бўлди обод истадим Бир ғарибнинг кўнглини Олмок каъба билан тенг Деганлари рост экан Каъбатулло истадим Мен унга яхшилик деб Қилганларим ўзимга Қайтган экан воажаб Каъбатулло истадим.

28.02.2020 й

КОРОНАВИРУС

Вахимага берилманг,

Хавотирга ҳожат йўқ.

Ўзингни-ўзинг асра,

Ўзгалардан нажот йўқ.

Кўчаларга чиқмай тур,

Карантин ўтмагунча.

Коронавирус деган,

Бало чикиб кетмагунча.

Кўлингни савунлаб юв,

Тоза юр, озода бўл.

Вирус билан курашгани,

Керак экан тоза кўл.

Хатто, нафас олишинг,

Докадан сузиб ўтсин.

Вирус деган балолар,

Келолмай захар ютсин.

Ўз уйинг ўзинг асра,

Болаларинг қўшилсин.

Келаётгани вируснинг,

Йўллари хам тўсилсин.

Сақланганни сақлайман,

Деган аллох сўзи бор.

Бизнинг хар ишимизда,

Унинг пинхон кўзи бор.

Оллох айтган амалларни,

Билиб-қилиб яшайлик.

Бир чўким ошимизни,

Хотиржамда ошайлик.

Тик оёқда тик-турган, Дўхтирлар омон бўлсин. Коронавируслар ҳам, Шу билан тамом бўлсин. 04.04.2020 йил

ТЎРТЛИКЛАР

Она дея кўп ёзишди, Тугамайди. Ватан дея кўп чизишди, Тугамайди. Она ватан дея қанча ёзган билан Денгиздан сув олган каби Тугамайди.

* * *

Қилиғинг қитиқлаб жонимни, Кўпиритириб юборди қонимни. Авайлаб-асраб ўстирган Омонат сақлардим танимни.

Қўлни белга қўйсанг қувват бўлади, Шакар қайнаб-қайнаб новвот бўлади. Қўлинг ишда, дилинг аллохда бўлса У дунёнг, бу дунёнг обод бўлади.

* * *

Дунёга хеч ким устун бўлмайди Кўп қатори мен хам биламан. Худо берган умрим борича Шу элимга хизмат қиламан.

ЕТТИ ОТА

(Шажара-достон)

"Ўгил бола етти отасини билиши керак" дейди доно халқимиз. Қўлимдан келганича харакат қилдим. Тўртта отамни топдим. Бешинчиси ўзим, олтинчиси ўглим, еттинчиси неварам. Хеч бўлмаса энди кейинги авлод етти отасини билишади-ку. Illунга ҳам шукур . . .

Муаллиф.

Хаёт деган бир карвон, Кетиб-кетиб боради. Ул карвонга эргашиб, Умрим ўтиб боради.

Умр деган югурик, Сувдан-да тез оқаркан. "сиз хали ёш йигитсиз" Деса сизга ёқаркан.

> Illy сўзларнинг кайфида, Ўтиб- ўтиб кетибмиз. Худо хохласа бу йил, Эллик саккизга етибмиз.

Йил югурик умрлар, Чопиб-чопиб кетади.

Бу ўткинчи дунёда, Бир кун навбат етади.

Шунинг учун боримни, Оқ қоғозга туширай. Кейинги авлодларга, Фариштадай учирай.

> Улар билсин боболар, Кимлар бўлиб ўтганин. Қандай юртларда яшаб, Қандай келиб- кетганин.

БИРИНЧИ АВЛОД

Мен билган боболарнинг Каттаси абдушукур Салла ўраб чиқсалар Сиймосидан ёғилар нур

Мулла абдушукур деб Ҳамма ҳурмат қиларкан У киши ҳам қавмини Жуда яҳши биларкан

Мулла ёлғиз ўғлига Юсуф деб от қўйипти. Илм бериб чарчамай Камолига тўйипти.

ИККИНЧИ АВЛОД

«Ўзбек адабиёти»дан

1960 йилда, тошкентда ўзсср давлат бадиий адабиёти нашриёти томонидан чоп этилган «ўзбек адабиёти» тўртинчи том, биринчи китобининг 177-196-бетларида бобом ҳақида қуйидагича ёзилади:

XIX аср иккинчи ярми ва XX аср бошларида ўзбек адабиётининг кўзга кўринган вакилларидан бири мулла абдушукур ўгли юсуф сарёмий тахминан 1840 йилда чимкентнинг сарём қишлогида тугилди.

Юсуф ёшлик вақтлариданоқ. Адабиётга катта муҳаббат билан қаради, ўзбек ва форс-тожик адабиётларининг йирик намояндалари лутфий, навоий, бедил ва ҳофизларнинг асарларини кўп мутолаа қилди. У ҳуснихатга ҳам қизиқиб, ўз даврининг етук хаттоти бўлиб етишди. Юсуф чимкент ва бухоро шаҳарларида ўқиган. Юсуфнинг қайси йиллардан ижод қила бошлаганлиги маълум эмас. У жуда кўп ишқий-лирик газаллар, мухаммаслар, мураббаълар ва таржиъбандларнинг авторидир.

Юсуф сарёмийнинг ижодида сатирик характердаги асарлар ҳам учрайди. Аммо унинг -сатиралари бир ерга тўпланмаган ҳамда ўрганилмаган.

Юсуф сарёмийнинг сатирик ва юмористик асарлари билан бир қаторда, диний-мистикани тарғиб қилувчи асарлари ҳам учрайди

Юсуф сарёмий тошкент, бухоро ва қўқон шаҳарларига бир неча бор саёҳат қилади, у ердаги олим ва адабиёт аҳллари билан

дўстлашади. У 1912 йилда ўз қишлогида вафот этди. Сарёмийнинг газалларидан намуналар шу даврда нашр қилинган баёзларда чиққан.

Юсуф сарёмий вафотидан кейин шоир тавалло томонидан 1914 йилда «баёзи мавлавий юсуф сарёмий» номи остида унинг асарлари нашр этилган. Унинг ҳажвий асарлари бу тўпламга киритилмаган.

Ана шундай экан бизнинг боболаримиз,

Боболарга етсин наволаримиз. Аҳмад яссавийга нафақат юртдош, Унга ўхшаб кетар айтган наволарингиз. Аҳмад яссавийни пирим деб билган, Сайрамда сайрамга кўп ишлар қилган. Илмли-билимли бўлишга чорлар, Солиҳ амалларни қилишга чорлар. Агар бекор ўтса инсон ҳаёти. "беҳосил ҳаёт" деб куну-тун зорлар, У борган давралар гулгун ёнарди, Ҳаётга-меҳрга ҳамма қонарди. Шундай давраларнинг у гули эди, Сайрамнинг сайраган булбули эди. Булбул нола қилиб номи таралди. "сайрам ота - сонсиз боб!' - шони таралди.

* * *

Мулла абдушукур ўғли юсуф сарёмий, Илмни-билимни сайрамда олди. Илмга - билимга бу чанқоқ йигит, Олган билимига қониқмай қолди. Форс-тожик, араб тилин биларди, Навоий, бедилга ҳавас қиларди. Яссавий, фузулий, хофизларни ҳам, Ёддан айтар эди, ёддан биларди.

Илмга -билимга чанқоқ юраги, Эл-юртга омонлик эди тилаги,

Куч қувватга тўлган эди билаги, Энди қаён борсин юсуф, илм истаб. Газаллар битдилар ғазалхон бўлди, Мухаммас, мусаддас, рубоий тўлди.

Қитъа, фард, таржиъбанд- ҳаммаси бўлди, Энди қаён борсин юсуф, илм истаб. Илт истабтошкентга келгани аниқ, Илмга - билимга юраги ёниқ. Элига-юртига тилаги тиниқ, Энди қаён борсин юсуф, илм истаб. Илм истаб юсуф чанқоқ юрарди, Бухоро илму-толибларни чорлаб турарди. Юсуф ўз бахтини унда кўрарди. Бухорога борди, юсуф илм истаб.

* * *

Бухорода илм олиб қайтди элига, Не юкларни боғлаганди энди белига, Қандай яхши қушлар қўнди унинг қўлига, Лекин турсунжондай гўзал бўлмади.

Қанча-қанча ғазал битди улар номига, Улар ҳам бўш келмадилар, тортди домига, Лекин дардкаш бўлолмади юсуф ғамига, Юрагидан битган ширин ғазал бўлмади.

Умр ўтар, ёши кетар уйланмок керак, Гўзаллар гўзалин сайламок керак, Бир охуни ипга бойламок керак, Лекин, турсунжондай асал бўлмади.

Пешонада бори турсунжон экан,

Мамаюсуф ори турсунжон экан, Юракдаги зори турсунжон экан, Турмуш қуриб ундан ўсал булмади.

* * *

Ширин ҳаётининг ширин дамлари, Ортда қолиб кетди ҳает ғамлари. Ўғил фарзанд кўриб, ўғлига энди, Маъди махсум дея қўйди номларин.

Худо берганига беради экан, Халол юриб, ҳалол турсанг келади экан, Ўғил орқасидан яна бир ўғил, Ёлғиз юрмасин деб беради экан.

Мадазим махсум деб отларин қўйди, Махаллани чақириб катта қўй сўйди. Хамма ҳазил-ҳузил, шеърхонлик қилиб, Мамаюсуф домланинг меҳрига тўйди.

Худо ўғил берди, учинчи фарзанд, Мамаюсуф домла ҳаммадан хурсанд. Фазлуллоҳ деб унга отлар қўйишди. Яна хушчақчақлик, қўйлар сўйишди.

Шундай бошладилар турмуш ташвишин, Мухр ясаш, ҳаттотлик ишин. Заргарлик, ҳакимлик қила бошлади, Юритиш керакда оиланинг ишин.

* * *

Юсуф ижод қилар гуркираб -ўсиб, Кечаси шоиру, кундузи косиб. Довруғи ёйилар, ҳатто тошкентга, Етиб келган эди чимкентдан ошиб.

Уни кўрмокликни истаб колдилар, Сухбат курмокликни кистаб колдилар. Ўша даврдаги казо-казолар, Бирга бўлмокликни истаб колдилар.

* * *

Бир-икки огиз гап шоирнинг шаклу шамойили, шахсияти ҳақида. Яна икромжон ота хотираларига мурожаат этамиз. У киши бу ҳақда шундай ҳикоя ҳилади: «юсуф сарёмий баланд бўйли, ҳорамагиз, юзи ўртача тўлаликдаги ҳозиржавоб, нозиктаъб, ним жилмайиб сўзловчи, салобатли сиймо эди. Домла жуда одамохун эдилар. Суҳбатларига ҳамма муштоҳ бўларди. Чойхона одамларга тўлиб кетарди. Кенг ягринли, гавдали, ҳоракўз, ҳораҳош, ҳизил-магиз юзли, кенг пешонали домлага ихчамгина салла жуда ярашиб турарди».

(б.қосимов, м.тожибоева. "юсуф сарёмий". Танланган асарлар. Тошкент, "маънавият" - 2002)."

Хам одам охун, ҳам ҳозиржавоб, Қўлдан келганига қиларкан савоб. Шунинг чун домланинг ҳурмати баланд, Этагини ушлаб қиларкан тавоф.

Домла юрган жойда кулги юради, Хурматига ҳамма қатор туради. Ҳамма сайрамликлар қатори у ҳам, Оддий, камтар ҳаёт суради.

* * *

Ўзфаши қўлёзмалар фондидаги а. Носиров материаллари орасида «гулистон»нинг мутаржими муродхўжа домланинг бир воқеий хикояси сақланади. «мажлисда бадехатан айтарди ва

хотири жуда тез эрди»,— деб ёзади у ва шундай ҳикоя қилади: «бир кун баҳор айёмида фақирнинг ҳужрасинда — мадрасаи бек*да бир қанча шоирлар билан ўлтирушга камзуда юсуф домла ногоҳ ота мозорига саёҳат ва зиёрат билан бормоқимизни ташвиқ айлаб сўради. Хуллас, ул тарафга жўнадик. Йўлда чархий кўчасида ҳовлиси бор фақирнинг. Хешларимдан бўлмиш саидакбархон навжувонни чақириб кўрсам, ҳовлисидан бир бола чиқиб, «акам чакалакка кетганлар»,— деди. Шул онда мавлоно юсуф бадеҳатан:

Биз келсак, кетган эканлар чакалакка, Рахм айламайин бир неча биздек кафалакка,—

Дея ушбу радиф ва бахрда кўчада бир газал айтадилар, йўлдаги хамрохлар — камий, зулулий**, омилий*** деган шоирлар мавлононинг иқтидорига ҳайрон қолдилар».

(б.қосимов, м.тожибоева. "юсуф сарёмий". Танланган асарлар. Тошкент, "маънавият" - 2002)."

Афсус, ҳажвлари китоб бўлмаган, Бизнинг авлодларга етиб келмаган.

Шоирнинг хурмати кўп улуг эди, Ижоди баркамол ва тўлиқ эди.

Сайрамда "тошкент" деган маҳалла бўлар, Унда юсуф домла ҳаётин қурар.

Тошкенту самарқанд, қўқон, фаргона, Дўстлари согиниб ёна ва ёна.

Қимизхўрлик учун борар эдилар,

^{* -} эски жувадаги "бекларбеги" мадрасасида ю.сарёмий тахсил олган.

^{**} зулулий - наманганлик шоир, хх аср боши матбуотида фаол иштирок этган.

^{***} омилий - муллақосим муминжон ўгли(1864-1944), тошкентнинг бешёгоч дахасидан).

Юсуф ҳам тошкентга келар эдилар.

Юсуф Сарёмий Тшкентга келганида кўпинча қаландархоналик қосимхонтўра — музтарибларникига тушар, гохо сайрамдан миниб келган отини шу ховлида қолдириб, самарқанд, бухоро, хўжанд, қўқон, фаргона шахарларига дўстлариникига йўл олар экан. Бу ҳақда мўминжон-тошқин

Шундай ёзади: «ҳар йили юсуф сарёмий сарёмдан от билан келиб, шу қосимхонтўра — музтарибнинг меҳмонхонасига тушиб, 2-3 кун меҳмон бўлганидан кейин, отини шу жўрасиникига ташлаб, ўзи бухоро, самарқанд ҳам фаргона шаҳарларига, адабиётшунос ва ихлосманд одамларникига юриб кетар эди. Шоир музтариб отбоқар — хизматкорига буюриб, сўфининг отини боқтириб келтирар, келишига яна совутиб, тайёрлатиб қўяр эди».

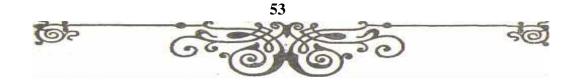
Қосимхонтўранинг отаси сайфиддинхонтўра тошкентлик қаландарларнинг пири бўлиб. Шоирларни тўплаб, суҳбат қуришни хуш кўрарди. Бу даргоҳда табиатан бадиҳагўй, ҳажвий истеъдоди ҳам рубоийсидан қолишмайдиган юсуф сарёмийнинг обрўси баланд эди.

(Б.Қосимов, М.Тожибоева. "Юсуф Сарёмий". Танланган асарлар.)

Дунё ўзи шундай бирпаслик бекат, Унга кимлар келиб, кимлар кетмаган. Унинг дўстлари кўп, хурмати бисёр Лекин юсуфда хам қолиб кетмаган.

Хизматга-хизмат, иззатга-иззат, Қўллар кўксида шай турган доим. Ёзиглиқ кўрпача, дастурхонида, Тўртта ширин патир, чой турган доим.

Мўминжон-тошқин каримбек камийга жиян — акасининг ўгли бўлади. Ўзининг «тошкент шоирлари» қўлёзмасида

гувоҳлик беришича, камий билан юсуф сарёмий муносабатлари ниҳоятда самимий, дўстона кечган.хислат, мискин, сидҳий, таваллоларни юсуф сарёмий билан таништирган ҳам камий бўлади. Улардан тавалло сарёмийга бевосита шогирд бўлиб ҳолди. Ҳатто унинг тахаллусини ҳам шу шоир ҳўйиб берган эди.

Биргина кичик замондошларини эмас, бир-бирларини гойибона яхши билган икки устоз шоир ю. Сарёмий ва муқимийни ҳам топиштириб қуйган камий булади. Дарвоқеъ, собир абдулла «мавлоно муқимий»да ушбу воқеани шундай тасвирлаган эди:

«...муқимий билан камий ғиштин зина билан чиқиладиган «кўкалдош»га кўтарилдилар ва жиловхонада кутиб ўтирган хислат, мискин, сидқий, таваллоларни юсуф бир йигитга дуч келдилар. Бу йигит шоир хилватийнинг ўғли азко* эди. Хужрага киргач, бир қоғозчиқариб тутди, унда шоир хилватий муқимийни уйига таклиф қилиб, сайрамдан юсуф сарёмий келганлиги, у киши муқимий билан танишишга иштиёқманд эканлиги, эртага кеч ташриф буюрилишини илтимос қилган эди. Муқимий номани кўздан кечиргач, табассум билан камийга узатди:

- мулла каримжон, бугун ўнг ёнимиз билан турган кунимиз экан, хурсандчилик! Хурматли юсуф сарёмий билан кўришишга муяссар бўлсак, яна ҳам улуг иш бўларди.
- у кишини бугунга таклиф қилган эдик, бу кеч матбаа ношири гулом поччанинг** уйларига мукаллаф эканликларини айтиб, эртанинг ваъдасини бердилар.

Азкодан бу сўзни эшитгач, иккалалари баб-баравар кулиб юбордилар. Камий муқимийнинг елкасига қоқиб, яна ҳам ҳаттиҳроҳ кулди:

— ўта улуг иш бўладиган бўлди. Сарёмий билан ҳам эрта, ҳам бугун тўйиб суҳбатлашишимиз мумкин».

^{*} азко(1870-1936) - мўминжон тошқин маълумотига кўра кўкчалик султонмухаммад рогибий(1835-1898)нинг ўгли(қаранг: "тошкент шоирлари . . .", 402-бет. Хилватий эса : "тазкираи қайғомий"да андижонлик деб берилади. Қўлёзма(2-ж.383-бет).

** - гап чамаси, ношир гулом ҳасан орифжон устида кетаяпти(б,м.м.м.т.). (б.ҳосимов, м.тожибоева. "юсуф сарёмий". Танланган асарлар.

Ҳа, икки шоир-икки олий зот, Бир-бирин багрига босиб кўришди. Тўрга чиқинг дея хурматин қилиб, Бир-бирига қараб туришди.

-тўрда икки жой бор, иккингизга ҳам, Дея камий марҳамат қилди. Сиз юринг дея юсуфнинг, Муқимий қўлтигидан олди.

Хар иккисин тўрга ўтқазиб, Фотихалар чиройли бўлди. Шоирлар, мухлислар, хофизлар билан Икки хона одамга тулди.

Мушоира тонггача бўлди, Хофизлар ҳам қўшиқ куйлашди. Кулгилардан жаглари толди, Қизиқ-қизиқ, қизиқ сўйлашди.

Собир Абдулланинг "мавлоно муқимий" асарида муқимий бу учрашувни қуйидагича эслайди:

Бундан бир неча ой олдин матбаа нозири ва ношири гулом ҳасаннинг меҳмонхонасида ўтган тансиқ суҳбатни эслар экан, ўшандай суҳбатнинг яна ҳайтарилиши энди мумкин бўлмас деб ўйлади. Ахир, инсоф билан айтганда тошкентнинг кўпчилиги фозил, шоир ва хаттотлари шу кеча тўпланган эдилар. Овозини граммпластинкага ёздириш учун ҳўҳондан келган фарзинча билан абдуҳодир ганчкорнинг

ўқиб берган қатор мақомлари, шожалил, шобаротларнинг хурматли юсуф сарёмий газалига айтган қўқон ушшоқлари, айниқса юсуф сарёмийнинг ўзи бу сухбатга хол бўлиб тушганлиги ётган ерида муқимийни хаяжонлантирмай қўймас эди.

Кўкон ушшоғи

Қаро кўзунгни асири мудом сурмаи ноз, Замона кўрмади бир сан кабибути танноз. Вах, у на шўх кўзинда, танимда юз табу тоб, Не маст нуқта сўзинда, дилимдасўзу гудоз. Чаманда сарв қаддингдек латиф эмас шамшод, Юзинг гули каби ризвон гулиэмас мумтоз. Юзунгни равзада насрин хаёл айласа кам, Латофатингни эрам боғидапари деса оз. Отарда сийнама ҳар бир ухунгга жон берайин, Ки бўлса наргис хиндуйи ғамза, тирандоз. Рақиблар била май ичди бизнидоғ қилиб, Мудом дилбар душманнавозу дўстгудоз. Рақам чекарда хати анбарингни котиби сунъ, Берибдур лаълингга ёқут суйибилан пардоз.

Хумори бодаман, эй соқий, тутаёғ манга, Етушти мавзуси гул, мутриб, эттаронани соз.. Ичурди илгида гулрух бинафша жомида май, Бул эмди, юсуфий, чун авнадалибнағматароз.

Хусусан, шобарот, шожалил ва солих хожилар билан пойгакда одоб билан ўтирган норгул, шерсурат, ёқимли йигитга навбат берилганда, у мақомларни чиройли ўқиб, ширали ва кучли овози билан аҳли суҳбатни ҳайратда қолдирган эди. Бу йигитни муқимий билан юсуф сарёмийга мулла тўйчи деб таништирдилар.

(С. Абдулла. "Мавлоно Муқимий". Ғ. Ғулом номидаги адабиёт ва саънат нашриёти. Тошкент 1978 йил).

Яхши одам билан яхши учрашув, Абадий ёдингда қолади экан. Олий зотлар берган сенга тасалли, Ҳамма ташвишингни олади экан.

Муқимий тан берди юсуф зехнига, Ўзининг кўнгли ҳам ёришиб кетди. Икки олий зотнинг фикри-зикри ҳам, Бир-бирига қоришиб кетди.

* * *

Мукимий тошкентга келиб ўрнашганининг иккинчи куни каримжон камий билан сайрамга бориб, бир неча кун юсуф сарёмийга меҳмон бўлди, туркистон ва чимкент саёҳатларидан тугалмас хотирот билан тошкентга қайтди.

(С. Абдулла. "Мавлоно Муқимий". Т-1978).

Юсуф: сайрам-тошкент ўртасига, Дўстлик кўпригин курган. Бу кўприклардан қанча олий зотлар, Шоирлар юрган.

Юсуф эса уларга доим, Мезбон бўлиб турган. Лек, шундайин ширин замонда, Юсуф гуллаб юрган чаманда. Бир нохушлик, ўғли фазлуллох,

Вафот этди сайрам томонда.

Юсуф сарёмий 1906 йилда ёзган "марсияи писари фазлуллох ном" асарида:

Бахори умри хазон ўлди, ох қани бойирим, Узулди нахли ҳаётимни шохидин самарим. Қарииғонимда бу бори чарони матомдин, Нетай, қаддим букулуб, синди, дўстлар, камарим

. . . Дея зорланади.

Шундан олти йил ўтгач, 1912 йилда юсуф сарёмий вафот этади.

Тошкентда юсуф сарёмий билан мавлоно мукимийни таништириб, яна сайрамда ҳам уларнинг ўзаро учрашувларида беминнат воситачи бўлган каримбек шарифбек ўғли - камий жияни мўминжон муҳаммаджонов - тошкин икковлон, 1912 йилнинг апрел ойида извошда авлиё-ота (тароз) га отланади. У йўл-йўлакай юсуф сарёмийни зиёрат килмокчи бўлади.

Аммо камий сайрамда тасодифан буюк шоирнинг таъзияси устидан чикади.

Бу воқеани мўминжон муҳаммаджонов ҳали нашр этилмаган "тошкент шоирлари" номли тазкира характеридаги қўлёзма асарида муҳтасар қилиб ёзиб қолдиради.

Тошкентлик маданият аҳли орасида юсуф сарёмийнинг ҳурмати баланд эди. Унинг вафотини эшитган камий - тошкандий, тавалло, хислат ва бошқалар унга бағишлаб марсиялар битадилар.

Камий тошкандий:

Ўтиб кетди афсус даврони, юсуф, Тутиб мотамин қолди аҳвони, юсуф, Етушганда етмишга умри азиз, Ажал оҳири тутди дамони, юсуф.

Сўзим қолса оламга бадаз ўзим, Дер эди дилида кўп армони юсуф. Чиқиб бир жувонмард ихлосманд, Кўринг чоп қилдирди девони юсуф. Ки яъни тавалло лақаб талмизи Этиб саи орттирди бас шони юсуф. Хамма бўлди сероб тасхихдин, Газаллар айди чун ғазалон юсуф. Комий рўйи табъи ийла тарихин айт, Хуш бўлди навтабъи девони юсуф. (1332 х.й.)

Тавалло:

Эдим бу сохиби девона шогирд, Этардим хизматини аз дилу жон. Отамнинг номи хўжамёр эрди, Манинг отим эрди мирзо тўлаган. Тавалло деб тахаллус лутф бирлан, Жаноб устозим манга қўйган. Эшитгач рихотин ул устозим, Оқиздим кўзларимдан ёш чандон, Ажал андан асарлар қолдирибон, Ўзин қилди қора тупрокда пинхон. Очилди рўйи бирла бу тавалло, Деди тарихини "бир ғунча девон". (1332 ҳ.й.)

Шоирнинг шеърлари ҳаётлигида турли баёз - тўпламларда босилган. Масалан, уларга "баёз" (1893), "баёз", (1907), армуғони хислат (1911), "баёзи муҳалло" (1912), "баёзи гулшани ашъор", "баёзи ҳазиний" (1912) кабиларни киритиш мумкин. Ушбу тўпламлар шоир ижодий меросини тўплаш ва муҳлисларга етказишнинг илк босқичидир. Сарёмий ижодига эътибор вафотидан кейин ортди. 1914 йилда шогирдитавалло устози асарларини йиғиб, "девони мавлавий юсуф сарёмий"

номи билан нашр этди. Бу шоир ижодий меросини ўрганишда асосий ва ягона манбадир. Афсуски, унинг қўлёзма нусхасини учратмадик. Табиийки, тошбосма нусхалари анча (масалан, ўзфашида, 117, 118, 119, 120, 6028, 9072; андижон шаҳар адабиёт ва санъат музейида - 1720, 2185, 728, 799 ва ҳ.к.).

Китобга расулмуҳаммад шоший ўғли мулла ўтаб хаттотлик килган. Камий, васлий, саъдий, хилватийлар таърих битганлар, ношир "жувонмард, ихлосманд" таваллони, "хатти хўб" мулла ўтабни олқишлаганлар. Китоб анъанавий девон тартибига амал килиб тузилган. Ҳажми 160 бет бўлиб, шоирнинг ғазал, мухаммас, мусаддас, рубоий, қитъа, фард, таржиъбанд каби 12

Поэтик жанрга мансуб 200 дан ортик шеъри киритилган. Умумий адади 4684 мисра. Энг ката ўринни ғазал эгалайди: 131 та (2706 мисра). Мухаммаслар (жами 15 та) ҳам салмоқли (1065 мисра) ўрин тутади. Бир қисм шеърлар форсийда ёзилган.

Сарёмий замондошлари шоир салохиятини юксак бахолаганлар. Камий унинг ғазалларини сўз ўйини билан "ғазалон" (ҳам ғазаллар, ҳам гўзаллар маъносида) деб таърифлади. Хислат эса девонга "гулшани аҳли муҳаббат" деб таърих ёзди.

Дарҳақиқат, юсуф сарёмий қалами пухта шоир. Сўзни, оҳангни теран ҳис этар, шеър санъатидан яхши хабардор эди. Ўзбекчада ҳам, тожикчада ҳам бирдай ёза оладиган шоир эди. Унинг навоий, фузулий, андалиб, амир, ҳофиз шерозийга боғлаган гўзал мухаммаслари бор. Ғазал, таржиъбандлари орасида юксак шеър санъати намуналари дейиш мумкин бўлганлари ҳам учрайди.

(б. Қосимов, м. Тожибоева. Ю. Сарёмий. Танланган асарлар.)

Шоир сайрам қишлоғида қози байзовий мозорига дафн этилган. У кишининг васиятларига асосан китоблари қопга солиниб, ёнларига кўмилган экан.

УЧИНЧИ АВЛОД

Юсуф Сарёмийнинг ўғли мади махсум мўмин, яхши одам эди. Биз "дума" кезимизда улар ҳам "дума" бўлганлар. Руслар чимкентни, сўнг сайрамни урушиб олиб, тоғ томонга чиқиб кетганда, бир гилза (сувалоқдай ўқ) кўчага тушиб қолибти. Мади махсум уни уйига олиб бориб уриб, очиб кўрганда порох портлаб кетади. Ханникка қулаган махсум ўлмай қолади.

(профессор, сайрам музейи мудири мирахмад хожи мирхолдоров ва ўрмон собир "сайрам сабоси" газетаси 2005 йил 5 ноябр. Сиддхжон домла сухбатидан, музей архивидан).

Мади махсум уч ўғил, тўрт қиз кўрган, Фарзандларга бой бўлган. Фарзандлар ҳам бир-бирига, Меҳрибон ва "сой" бўлган.

ТЎРТИНЧИ АВЛОД

Энг каттаси мадамин, Кейингиси зулайхо, Хумайро ва хомида, Солиха, убайдулло, Кичкина эркатойи, Мадиев зикрулло. Булар хам ўз йўлида, Болаларга бой бўлган. Болалар хам мехрибон, Бир-бирига "сой" бўлган. Алғов-далғов замонда, Сайрам деган томонда, Мол-дунёни қолдириб. Кўчган тошкент томонга.

Мадазим махсумда ҳам Фарзандлар ширин бўлган. Чироғин ёқиб унинг, Лутфулло, муҳаммад, Ирисмат қолган.

Лутфулла, муҳаммад, Тошкснтда яшашган.

Ирисмат сайрамда қолган.

Мен ҳали туғилмасдан Мадамин бобом бўлган. Зулайҳо аммамиз ҳам, Ҳумайро аммамиз ҳам, Тошкентда яшаб қолғон. Ҳамида аммамиз сайрамда, Солиҳа аммамиз чимкентда бўлган. Убайдулла бобомиз, Зикрулло отамиз алимкентда Яшаб ўтишган.

БЕШИНЧИ АВЛОД

Мадаминдан бош авлод, Насрулло бобо бўлган. Хар кимнинг юрагига, Қалбига даво бўлган. Мехрибон бобо эди, Гўрлари нурга тўлсин. Хамма яхши амаллар, Савоблар унга бўлсин. Ундан кейин қиз авлод, Нуриддин кейингиси. Бу матросдан шеър ўрганиб, Юрар эди иниси. Журналист бўлатуриб, Шеър ёзиб юриб-юриб. "комсомол"га ишга ўтди, Кейин "партия" га кетди. Халол мехнат туфайли, "обком партия" га бориб етди. Бўстонлиқ, қуйи чирчиқ,

Туманларга бош бўлди. Кўп савобли ишларга, Ўзлари бош-қош бўлди.

Убайдулла отанинг, Ўғли файзулла эди. Маҳаллада билимдон, Мағрур ва мулла эди. Касби паҳтакор бўлди, Ҳар йили режа тўлди. Айтганини қиларди. Не қилишин биларди.

Абдужаббор укам ҳам, Кўнгли кўп очиқ эди. Меҳмондан хушнуд бўлиб, Қўлида сочиқ эди.

Зериктирмас одамни, Кўнглига йўл топарди. Ками бўлса билдирмай, Кулги билан ёпарди.

Рахматилла инимиз, Тадбиркор - ишбилармон. Иктисодий кийналсангиз, Сизга бўлади дармон.

Кейингиси исмоил, Узун бўй, қора йигит.

Меҳнат қилиб чарчамас, Ҳақиқий сара йигит. Укаларига бош энди, Эллик икки ёш энди. Исроил исми билан, Хуш қомат жисми билан. Суҳбатни қиздирарди, Баҳслашиш қисми билан.

Гайбулла ҳисобчида, Кам гап-у, кўп иш қилар. Маслаҳат бериб турар, Чунки у, кўп иш билар.

Мийиғида сал кулиб, Ҳазиллашади ғаффор, Бу йигитда анча-мунча... Йўқ жуда-жуда кўп гап бор.

Зикрулланинг каттаси, Оти абдулла эрур. Газетага мухаррир, Қалбида доим ғурур. Бош эгмасдан ҳеч кимга, Ҳалол меҳнат қилади. Ёлғон гапирмас сира, Ўз ишини билади. Шеър ёзарди кўп-кўплаб, Ҳали ёзар қиссалар. Юсуф сарём бобога, У ҳам қўшар ҳиссалар.

Кейинги ҳамидулла,

Дўриллаган зўр йигит. Мўйловлари ярашган, Қоши қора хур йигит. Йигирма олти ёшда, "авария" олиб кетди. Қариндошлар кўнглига, Хурматин солиб кетди.

Ҳабибулла қайнаган, Қайнаб-қайнаб жайнаган. "сигнал" деган заводда, Ишлаб -ишлаб тўймаган. Ахир завод таркалиб, Йўқ бўлиб кетди. Отасининг касбини олиб, У мироб булиб кетди.

Халилулла мўйловли, Тўладан келган йигит. Қўй-қўзи, мол-дунёга, Ишқибоз бўлган йигит. Фарзандлари кўп унинг, Бир қиз-у, бешта йигит. Куну-тун "колхида" да, Шунинг-чун ташир чигит.

Ўз рўзгорин ўзининг, Тебратгани маъкулда. Мол топиб, дунё топиб, Умр ўтар шу хилда...

Юқоридаги ўқиганларингиз ҳали менга маълум эмасди. Менинг билганларим фақат: юсуф сарёмий деган шоир бобомиз бўлган экан. Унинг диний шеърлар ёзгани, бу революция даврига тўғри келмагани, шунинг учун танқидга учраганини билардик. Отамиз у ҳақда ким сўраса билмаймиз денглар, - дейишган бизга.

Мен бир неча марта боболаримиз ҳақида айтиб беришини отамдан сўраганимда:

- катта бўлганингда айтиб бераман, -деганлар.

Кейинчалик ўқиш, иш деб умр ўтиб кетибди. Унинг устига "пахта иши" деган офат келиб қолди. Раис амаким насрулла ака қамалди. Укаси нуриддин ака қуйи чирчиқ туманида "райижроком" раиси эди. Қамалган раиснинг укаси деб ишдан олишди.

Насрулла акам қамоқда касал бўлиб қолдилар. Суд охирига етмасданоқ оққўрғон касалхонасида вафот этдилар. (25.05.1985йил).

Отам эса у кишини жуда яхши кўрардилар. Бу ўлим отамга каттик таъсир килди. Кейинчалик хасталаниб колдилар. Бу даврда эса у кишига тарихни эслатишни лозим топмадим.

Ўтди умр, кетди умр, Қолмади эски томир. Афсуф, афус, минг афсус. Афсусларимни камир.

Хаёт шундай югурик,

Ўтиб-ўтиб кетаркан. Омон бўлсанг бир куни, Яра оғзи битаркан.

Ота ҳам йўқ, она ҳам, Кимлар айтиб беради. Боболарим тарихин, Кимлар қайтиб беради.

Illy ўй билан, шу хаёл, Жоним қийнаб боради. Ечимини тополмай, Қоним қайнаб боради.

Шундай қайнаб юрганда. Бир китоб қўлга тушди. Ул китобни ўқисам, Қуйидаги сўзлар учди.

Ўзбек совет энциклопедияси 13-том, тошкент - 1979 йилда нашрдан чиққан. Шу китобнинг 384-саҳифасида : юсуф сарёмий (таҳаллуси; тўлиқ номи юсуф мулла абдушукур ўғли) [1840, чимкент обл. Сарём (сайрам) қишлоғи — 1912] — ўзбек шоири. Чимкент ва буҳорода таҳсил кўрган. Ғазал, муҳаммас, мураббаъ, таржиъбанд, қитаъа ва бошқа жанрларда ижод қилган. Лирикасида ишқий тема, умр ва ҳаётнинг мазмуни ҳақидаги фикрлар етакчи ўринни эгаллайди. ("тутуб", "эй дўст", "илож", "сўз", "соз" радифли ва бошқа ғазаллари).

Юсуф сарёмий қатор сатирик ва юмористик асарлар яратган. Асарлари 1911-1916 йилларда босилган, баъзи баёзларда тарқоқ холда учрайди. Унинг юмористик асарларида демократик кайфият кучли. Масалан, "эчкигинам" мухаммаси услуби ва рухига кўра муқимий юморларига яқин турарди.

Шоирнинг кўплаб ғазаллари "яли-яли" каби ўйноки шеърлари хозир хам эл орасида машхур. Юсуф сарёмий

асарлари "баёзи мавловий Юсуф Сарёмий" номи билан тавалло томонидан нашр этилган(1914).

(Ад. Ўзбек адабиёти, 4-т. 1-китоб. Т., 1960. (маълумот айнан келтирилди).

Бу китоб менинг яна, Қонимни тоширдилар. Боболаримга бўлган, Мехримни оширдилар. Кун эмас,соат сайин, Ненидир кутадирман. Гўё лотереяга, Машина ютадирман.

Бир куни ўзбекистон телевидениесининг 1-каналидан берилган бобом юсуф сарёмийнинг 150 йиллик юбилейига бағишланган кўрсатув бу учкунга куч-кувват берди. Лекин кимга мурожаат қилиш керак? Телевидениегами, сайрамга-ми? Сайрамга бўлса, кимга? Алоқалар узилган, танишлар йўк.

Ўзим туман газетаси муҳаррири бўлиб ишлаганим учун, сайрамдаги туман газетаси муҳаррири номига хат ёздим. Минг марта раҳмат юсуфжон акага, хатимга тезда жавоб олдим.

Салом Абдуллажон!

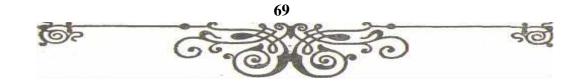
Сиздан хат олиб, танишганимдан бағоят хурсандман. Хамюртлигимиздан хабар топиб, яна севиндим. Боболар юрти сайрамга бир келинг.

Биласизми, юсуф сарёмий хакида бизни устозимиз, хассос журналист мирахмад ака мирхолдоров шуғулланиб келади.

У киши сайрамдаги ленин номли колхозда ишлайди. Мен хатингизни унга кўрсатганимда қувониб олиб кетди ва сизга ўзи жавоб ёзмоқчи, сиз билан танишмоқчи бўлган эди...

Сизга салом билан Юсуфжон Сайдалиев.

Мен жуда хурсанд эдим. Ўзимни қўярга жой тополмай тонг оттирдим. Эртаси куни яна хат келди.

Хурматли Абдулла Маъдиевга!

Ассалому-алайкум!

Хатингизни район мухарриридан олиб, ўкиб хурсанд бўлдим. Сабаби мен бир неча йилдан бери юсуф сарёмий ижодини ўрганиб, нихоят 1991 йил октябр ойида 150 йиллик юбилейига шоирнинг авлодларидан излагандик. Тошкент универмагида бир набираси бор дейишган, одам юбордик. Олимлар, 1000 одам йигилиб 150 йиллик юбилейини ўтказдик. Кичкина китобини чикардик. Махаллий рассом ёрдамида кўрганлар сўзи . . . Асосида расмини яраткиздик. Эсдаликлар уюштирдик. Қабрига мармартош ўрнатиб, шу ердаги вайрона бўлган масжид шоир номли махалла уйи килинди. Хозир мадраса сифатида ёшлар ўкияпти. Мана бир газетани юбораяпман. Сиз юсуф бобомиз авлодларини топишда, суратлари билан эсдаликларини топишда ёрдам берасиз деган умиддаман.

Мадимахсум авлодларини тўплаб, суратини уюштиришда ёрдамлашсангиз. Бу газетамизни ва музейимизни безаган бўларди.

Мен ўзим сайрамликман, анча йил газетада ишлаб, сўнг хўжаликка ўтиб кетгандим. Хозир она юртим сайрамдаман. Бултур «сайрам тарихи» ни чоп эттирдим.

Хамма дўстларга, сайрамликларга мендан салом айтинг. Хайр деб:

Имзо мирахмад мирхолдоров.14.01.92 й.

Ўша телевизорда ҳам қатнашгандик. Келгуси юбилейларида сизлар ҳам қатнашасизлар деган ниятдаман. Жавобингизни кутаман».

Ўртада хат алмашилди. Биз хакимизда сайрамда чикадиган газеталар ахо-лига тушунтириш бердилар. Нихоят 160

ЮСУФ САРЁМИЙ 160 ЁШДА

темприя байдын байдын карбай-кашкан кашкан, ашкан, карандан бар ре сайдыныма шашу мунал байдынуану кене Кунур Саринын (1888-1812) жамбайным кампандаланын сайбайтан акты мунабай байдын Тампан, берек, борос кашка дайбайтан акты мунабайдын байдын Тампан, берек, борос кашкан дайбайтануы жомоналалар байдын байдын бай муналын менде, бой көн шеңанда бай ба шадак, Хүйнөмгө қынур жамарында уырыш байдын болып станды. Сырын баулар жамарында уырыш байды болып станды, Сырын баулар жамарында уырыш байды.

Учене салидова на восприятия и средня без на вбор цагорда предолжения Хона, Адонд Весания ваби мусу бологования всег

Изгер Сарбина Поциям Булира, Комана, во Жраси поморозирой бир изга бер сайка положе, герсина почен на адабит изклара безна дугамацам, интерновами гаулитациям ситемовам. Учене така-карация манетильную (по-дойдая неверрознестия (помото дама безна невер-

Колуф Сартинная ворогимая конкол ногосур Такала этогос для 1918 волда «Болия Маклания Югуф Сарфия» исполнения учени шеварий Пільмин выдр. этогося.

йиллик юбилейига таклиф қилиндик.

Эндиги хаёл сайрамга борсак кимникига қўнамиз. Хеч кимни танимасак.

Сўраб-сўраб маккани топган экан, Сўрамаган уйида ётган экан. Худодан сўрай-сўрай, Ахири муродига етган экан,

Деганларидек, хомида аммамизнинг эрларининг исмлари ўтабой бўлган, укаларининг исмлари бўтабой бўлган. Бўтабой аканинг ўғли қувонч сайрамда яшаркан. Шуларникида қўнадиган бўлдик

Кувонч қуй суйди. Эртасига биз ҳам бир қуй суйиб, боболаримиз руҳларига бағишладик. Мозорларига бориб тиловат қилдик. Юбилей чиройли ўтди. Менга ҳам суз беришди.

Ассалому алайкум, азизлар!

Хурматли мехмонлар, азиз сайрамликлар! Бугун биз юсуф сарёмийнинг 160 йиллик юбилей тўйига тошкент вилоятининг оққўрғон тумани, олимкент қўрғонидан15-20 кишилик вакиллар келганмиз. Биз юсуф сарёмийнинг чеваралари бўламиз.

Юсуф сарёмий билан бизнинг ўртамизда уч ота -160 йиллик давр бўлса ҳам, уриб турган юрагимизда,

Оқиб турган қонимизда унинг қони бўлганлиги туфайли, мен 52 ёшга кирган бўлсам, шу ўтган ярим асрлик умрни боболар юртига талпиниб яшадим. Бобомиз мозорини зиёрат қилиш, унинг рухига тиловат қилишдек улкан орзу тарк этмади.

Лекин мен учун олий неъмат бўлган бу истак, бу орзу орзулигича қолаверди ...

Аллоҳ насиб этган кун бугунги кун экан. Барчангизга тўй куллуқ бўлсин, юбилей қуллуқ бўлсин. Ҳаммангизга таъзим қиламан.

Авлиёлар арвохини шод килган, Ўтмишини, тарихини ёд билган. Катта-кичик мозорин обод килган,

Сайрамликларга таъзим. Бу ишларнинг кераклигин Тўғри билган бошлиқлар, Идорасин бўшатишиб Музей қилган бошлиқлар, Шунча мехмон чакиришиб Юбилей қилган бошлиқлар, Сизларга таъзим. Сайрамликнинг энг кичиги Камида юз ёш бўлсин, Эрталаб хам, тушликда хам, Еганлари ош бўлсин Хар яхшилик тепасида Мирхолдоров бош бўлсин. Мирахмад акага таъзим. Арвохлари дуолардан шод бўлган, Сайрам юрти ҳамиша обод бўлган,

Бу юртда боболарим мозори қолган, Азиз авлиёларга таъзим.

Сайрам билан алоқамиз шундай 2003 йил 24 бошланди. майда ю.сарёмий номидаги 1-кўп сохали ўрта мактабининг 80 йиллик гимназия юбилейи бўлди. Унга хам таклиф қилишди. Мактаб директори баходир ака нуралиев яна ўзлари телефон қилиб, тайинлаб таклиф қилдилар.

Сўзга чиқиб, шеър ўкидим:

Сайрам бу

Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам бу, Ёмонларнинг йўлларини тўсган юрт бу - сайрам бу.

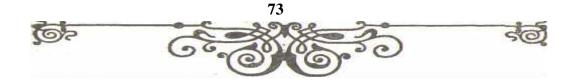
Арслонбоб, хўжа ахмад, юсуф сарём макони, Санайверсам бармок етмас, чегарасиздир сони, Хар бир карич тупроғи авлиёларнинг кони, Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам бу, ёмонларнинг йўлларини тўсган юрт бу - сайрам бу.

Сайрам ота — сонсиз боб, сонсиз ўтган улуғлар, Бундан чиққан ҳар фарзандни ҳамма жойда улуғлар, Улуғларнинг улуғларин сайрам бугун улуғлар, Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам бу, Ёмонларнинг йўлларини кесган юрт бу - сайрам бу.

Ўн икки бор ёндирдилар, йўқ қилмоқчи бўлдилар, Тупроғин — кул, дарахтларин чўғ қилмоқчи бўлдилар, Бундан юлиб, ўз элини тўқ қилмоқчи бўлдилар, Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам бу, Ёмонларнинг йўлларини кесган юрт бу - сайрам бу.

Отларини ўзгартириб отин йўққа чиқарди, Ҳар бандасин йўлин тўсиб ёқасидан сиқарди, Лекин, содиқ фарзандлари омон—эсон чиқарди, Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам бу, Ёмонларнинг йўлларини тўсган юрт бу - сайрам бу.

Гуллаб турган сарём номи исфижобга айланди,

Мадинагул, байзо бўлди — оқ шаҳарга айланди, Ўрункент деб... Ахир... Сайрам бўлиб сайланди, Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам бу, Ёмонларнинг йўлларини тўсган юрт бу - сайрам бу.

Арслонбоб, хўжа аҳмад, юсуф сарём макони, Санайверсам бармок етмас, чегарасиздир сони, Ҳар бир қарич тупроғи авлиёларнинг кони, Тупроғида авлиёлар ўсган юрт бу - сайрам бу, Ёмонларнинг йўлларини кесган юрт бу - сайрам бу.

2005 йилнинг 11 ноябрида юсуф сарёмийнинг 165 йиллик юбилейини ўтказишди, унда ҳам қатнашдик.

Шу учрашувда профессор мирахмад мирхолдоров: -юсуф сарёмий жуда бир кийин даврда яшаб, ижод килган шоир. Мен бу аллома шоирнинг ижодини бетонни хам ёриб чиккан майсага ўхшатаман . . .

Яхшиям бахтимизга боболаримизмипг содик шогирди тошкентлик шоир тавалло бор экан. Illy киши мехнати эвазига шоирнинг ғазаллари... Бизгача етиб келган.

Эшитишимча, юсуф сарёмийнинг ҳажвий асарлари ҳам нашрга тайёрланган. Революциядан олдин ўша босмахонада ишчилар ғалаёни бўлганда, унинг сочилиб ётганини кўрганлар бўлган экан.

Тадбир чиройли ўтди. Бизга ҳам сўз беришди. Нуриддин ака мадаминов ўзининг шеърларини ўқиди:

Ассалому алайкум, мехрибон Бобо юртим, Дўстларга бағрин очган, қалбларга Даво юртим. Кўп асрлар тарихларда зархал билан Ном олиб, Шоиру-машшоқларга бўлгансан Наво юртим. Қайда кўрмай одамларинг

"сайрамдан" деб керилар, Бошин қушса турт йигитинг, Шеърхонликка берилар. Мехригиё қизларинг бор, Латофатда тенги йўк, Она юртин сўрасангиз Сайрамликман" дер улар. Орзуларга ҳаёт берган Оналарнинг макони, Маърифатда порлаб турган Доноларнинг макони. Рухи тетик, виждони пок, Икки қўли кўксида, Мехмон кутиб чарчамаган, Хоналарнинг макони. Кулиб турган чехраларда Юсуф бобом нигохи У тирикдай, бошимизда Шодон юрар арвохи.

Бироқ ҳаёт мангу яшар, Сиз-биз бормиз минг шукур, Хур инсонга доим кенгдир Аллоҳнинг даргоҳи.

Шунданмикин, бу заминда оқибат бор Ҳар доим

Яшайверсин эл қалбида Юсуф сарём илоим.

Минг ташаккур бизга қилган Лутфу-эҳтиромингга Ҳар бирингга паноҳ бўлиб, Асраб юрсин худойим.

Мен ҳам шеър ўқидим:

Сенга талпинаман қуёш

Сенга талпинаман куёш, Айт, Боболарим қандайлигини. Сенга талпинаман куёш, Айт, Оталарим қандайлигини. Ок, яктакда намоз ўқишган, Тўртта чолнинг қанддайлигини. Сенга талпинаман куёш, Айт, Мен кўрмаган чевараларга, Менинг кандайлигимни. Боболардан яралган-Оппок, Гардсиз қанддайлигимни.

Армонларга ана шундай эришганман, Ана шундай тиришганман, тиришганман. Ҳаёт ўзи курашлардан қурилганмиш, Ният учун курашганман, курашганман.

Худо ўзи ўнгласа гар хеч нарсамас, Ўралашиб-қуралашиб келиб қолар. Келганига ўнг қараган йигит киши, Оллох берган насибасин олиб қолар. Оллох берган насибани олиб-олиб, Иккиси кам олтмиш ёшга кириб қолиб, Юрагимда борин сизга тўкиб солиб, Айтиб-айтиб, бироз таскин, ором олдим. Энди қолган авлодларни таништирай, Сергапликни, ваъзхонликни йиғиштирай...

ОЛТИНЧИ АВЛОД

Насруллонинг ўғлидир, Зиёд, акмал, маъруфжон. Нуриддиннинг ўғлидир, Мухидддин, сайфиддинжон.

Файзулланинг болалари, Мулла муҳаммад қори, Мулла абдусаттор ҳам Ҳикмат, неъматилла, Иззатилла, сайфулла. Оғзидан тушмагай ҳеч, Ло-илоҳа иллолло!

Раҳматилланики нодир, Ҳар қандай ишга қодир. Исмоилнинг фарзанди Камол ва зиёвиддин.

Исроилнинг фарзанди Иброхим қалови дин Ғайбуллоники эса, Бахром ва шахром эрур

Бу дунёнинг захмату Завки-рохатин сурур. Ғаффорнинг баходиру, Бахтиёрлари бордир. Уларга ҳамиша бахт Ҳамиша омад ёрдир.

Абдужабборнинг мурод, Ғайрат, фарходлари бор. Худодан сўрагани Ниятлари хам бисер.

Хамидулланинг мўмин, Исматилласи бордир. Худо хоҳласа унга, Катта бахт, омад ёрдир.

Абдулланинг тиллоси, Асатилла, лазиздир. Хар иккиси хам дўхтир, Иккиси хам азиздир.

ЕТТИНЧИ АВЛОД

Асат олтинчи ота, Самир еттинчи бўлар. Дунёда ҳамма ота, Ўғлининг бахтин тилар.

Лазиз ўғли рустам ҳам, Еттинчи ота бўлар. Насиб этса чеваралар, Етти отасин билар.

Хабибуллонинг бекзод, Азизу, шерзоди бор. Уларнинг бир кун келиб Бахти бўлади бисер.

Халилуллонинг хасан, Умирзок., отабегу, Ойбек, сафарбеклари, Ойдин йўл кутиб турар, Ойдин келажаклари.

Юзга якин от атаб, Айтдим билганларимни. Имкон қадар тушурдим, Қўлдан келганларини. Ками учун кечирим, Сўраб сизга айтаман. Кимдир давом эттирса Шу күн яна қайтаман.

Чеварами, бегона... Бир кун албат келажак. Шажаранинг давомин Энди улар килажак...

(2006 йил 20 январ, жума -2006 йил 3 февраль, жума.)

Кичик шажара

Биринчи авлод — Мулла Абдушкур

Иккинчи авлод — Мулла Маюсуф Сарёмий

Учинчи авлод — Маъди Махсум

Тўртинчи авлод — Зикрулла

Абдулла Бешинчи авлод —

Лазиз Олтинчи авлод — Асатилла

Еттинчи авлод — Самир Рустамбек.

БОБОМ ЮСУФ САРЁМИЙ ХАКИДА...

Абдурашид АБДУҒАФУРОВ, Филология фанлари кандидати. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А.С.пушкин номидаги тил ва адабиёт институтининг "Ўзбек тили ва адабиёти" журналининг 1963 йил 1-сони.

«ЯЛИ-ЯЛИ» КИМНИКИ?

Айрим нашрларда, қушиқ китобларида, шунингдек, радио орқали бериладиган концертларда машхур «Яли—яли» қушиғининг тексти Алишер Навоийга нисбат берилади. Аммо, навоийнинг филология фанлари доктори Хамид Сулаймонов томонидан нашр эттирилган «Хазойин ул—маоний» асарида ҳам, бошқа манбаларда ҳам «Яли —яли» радифли бундай шеър мавжуд эмас.

Биз бу кичик ахборотда шу масала устида баъзи мулохазаларни

баён қиламиз.

Аввало, мазкур текст навоий қаламига мансуб, деб хисобловчиларда қандай асос борлиги ҳақида бир —икки оғиз сўз айтайлик.

XIX Асрнинг иккинчи ярми ва хх аср бошларидаги ўзбекадабиётининг кўзга кўринган намояндаларидаи бири юсуф сарёмийнинг 1914 йилда нашр этилган «баёзи мавлавий юсуф сарёмий» китобининг 132— 133— бетларида бир мухаммас мавжуд бўлиб, унга «мухаммас бар ғазали амир навоий» деб сарловҳа қўйилган. Мазкур мухаммаснинг биринчи ва охирги 7— банди қуйидагича:

Бир неча гул барги қабо яли—яли,

Айлағали бизни адояли—яли,

Тузмоқ учун савти наво яли—яли,

Жамъ булинг мохлко яли—яли,

Бўлди қизиқ базми саро яли—яли.

. . . Кеча очиб орази тобонини,

Равшан эшиб ғаиршабистонини,

Рашк ёқиб юсуфини жонини,

Хаста навоийни тўкуб қонини,

Қўллариға қўйди хико яли—яли.

Кўриниб турибдики, сарлавхада мазкур мухаммасга асос бўлган ғазалнинг алишер навоийга мансуб эканлигига ишора бор бўлса, мухаммаснинг сунгги мисраларида хам навоий тахаллуси келади.

Юсуф сарёмийнинг алишер навоийнинг бир неча лирик ва сатирик ғазалларига мухаммас боғлагани маълум. Аммо, айтилганидек, мазкур мухаммасга асос бўлган ғазал навоийнинг адабий меросида учрамайди, демак, у навоий томонидан яратилган эмас. Юсуф сарёмий эса, нима

сабабдандир, уни навоийники деб хато кўрсатади.

Хуш, навоий қаламига нисбат берилиб келинаётган бу қушиқ текстининг автори ким?

XX Аср бошларида литография усулида нашр этилган бир неча баёзларда қосим девона тахаллусли номаълум шоирнинг «яли — яли» радифли ғазали учрайди.

Агар ана шу ғазал билан юсуф сарёмий мухаммасига асос бўлган ва навоийники деб ҳисобланган ғазални солиштирилса, ҳар иккала ғазал аслида бир ғазалнинг икки варианти, деган ҳулосага келиш мумкин.

Бир —икки мисол келтирамиз.

Мухаммасдаги ғазалнинг биринчи байта:

Жамъ бўлунг моҳлиқо яли—яли, Бўлди қизиқ базми саро яли—яли.

«баёзи ҳазиний»га киритилган қосим девона ғазалининг биринчи байтиқуйидагича :

Жамъ бўлуб хурлиқо яли—яли, Бўлди қизик, базми сарояли—яли.

Мухаммасдаги ғазалнинг қуйидаги иккинчи байти : Нағма била мутриб этуб тарнано, Соқи тутуб жоми сафо яли—яли,—

Хам хеч бир ўзгаришсиз қосим девона ғазалининг олтинчи байти бўлиб келади.

Хар иккала ғазалнинг сўнгги байтлари қуйидагича: юсуф сарёмий мухаммасида:

Хаста навоийни тукуб қонини, Қулларига қуйди хино яли—яли.

Косим девонада:

Қосим девонани мажруҳ этиб, Қўлларини (ё) қилди хино яли—яли2.

Fазаллар ўртасидаги бундай жуда ўхшашлик ва айнан қайтарилишлардан ташқари, айрим фарқлар (байтлар тартиби, сўзлар тузилиш ва бошқалар) ҳам мавжуд. Ҳажм жиҳатидан ҳам бу ғазаллар бир — биридан фарқ қилади: юсуф сарёмий муҳаммасидаги ғазал 7 байтдан, қосим девона ғазали эса 10 байтдан иборат.

... қ ў лларини белга қ ўйиб ноз ила, Бир—бирига қилди имо яли—яли.

Кўкка чиқиб нолаи танбуру чанг, Ўйнашадур қоши қаро яли—яла,—

Каби байтлар мухаммасдаги ғазалда учрамайди. Шунингдек, мухаммасдаги ғазалда мавжуд бўлган:

Риштаи жонимга етар бир гирих, Қилди вужудимни фано яли—яли. Гул очилиб, гулшан ўлуб лолагун, Булбул анга нағма саро яли—яли,—

Байтлари ўрнига: Ринду харобати бўлуб шайх эдуб, Вирду дуо, зикру сано яли—яли . . . Базм элига дарду бало юзланиб, Оҳанг эдуб жавру жафо яли—яли,— Байтлари мавжуд ва бошқалар.

Келтирилган мисоллардан кўриниб турибдики, ҳар иккала ғазал. Ўртасида айнан ўхшашликлар билан бир қаторда фарқлар ҳам мавжуд.

Лекин умуман олганда ғазалларнинг техник томонлари, шунингдек умумий йуналиши уларнинг аслида бир ғазалнинг икки варианти деб ҳисоблашга имкон беради.

Ўз мухаммасига асос қилиб олган ғазалга юсуф

сарёмийнинг ўзи хам, эхтимол, айрим тахрирларни киритгандир ва шу йўсинда унинг мазкур вариантлари пайдо бўлгандир.

«яли — яли» автори қосим девонанинг ҳаёти ва ижоди ҳали ўрганилмаган ҳамда унинг мазкур ғазалдан бошқа яна қандай асарлар яратгани бизга маълум эмас.

Хулоса қилиб айтганда, алишер навоий адабий меросида «яли — яли» радифли ғазал мавжуд эмас ва унинг навоийга нисбат берилиши асоссиздир. Одатда бирор шоир томонидан ўзга бир шоир ғазалига боғланган мухаммас шу мухаммас боғловчининг оригинал асари сифатида қаралади. Худди шунинг учун ҳам мазкур мухаммас (у кимнинг ғазалига боғланган бўлмасин) юсуф сарёмийнинг оригинал асари деб ҳисобланиши керак. Қўшиқ китобларида нашр этилган, радио орқали эшиттириладиган — қўшиқ тексти ҳам ана шу мухаммаснинг Юсуф Сарёмий мухаммасининг худди ўзидир.

ДЎСТЛИК РИШТАЛАРИН БОҒЛОВЧИ ЭДИ

Абдулла Маъдиев, Шоирнинг чевараси, "Оққўрғон овози" газетаси Бош мухаррири

Аллома шоир Мулла Абдушукур ўғли Юсуф Сарёмий таваллудига 180 йил бўлди.

^{1.} Баёзи хазиний, тошкент, 1911, 52 — бет.

^{2.} Уша ерда, 54 — бет.

Ўзбек ва Қозоқ халқларини қўп асрлик қондошлик ришталари боғлаб туради. Чунки, уларнинг маънавий-маданий қадриятлари, тили, такдири бир-бирига ўхшаш халқдир.

2018 йил Қозоғистонда "Ўзбекистон йили, 2019 йилда Ўзбекистонда -Қозоғистон йили" ўтказилиши бу азалий қадриятларнинг яна тикланишига олиб келди.

Узбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев: "Яратганнинг ўзи бизга кўшни бўлишдек бебахо неъматни ато этган. Бизнинг донишманд ота-боболаримиз "Ховли олма, кўшни ол" деб бежиз айтишмаган. Биз азал-азалдан бир заминда, бир куёш остида яшаб келмокдамиз, бизнинг илдизларимиз бир. Халкларимизнинг Абу Райхон Беруний ва Абу Наср Форобий,Хўжа Ахмад Яссавий ва Бахоуддин Накшбанд,Алишер Навоий ва Абай Кўнонбоев, Ойбек ва Мухтор Авезов, Гафур Гулом ва Собит Муконов каби улуг намояндалари ва бошка кўплаб атокли олимлар, мутафакир ва шоирлар мероси бизнинг умумий бойлигимиздир. Биз инсонпарварлик ва эзгулик ғоялари билан йўгрилган бу маънавий меросни асраб-авайлашимиз ва бойитишимиз лозим" деган эдилар.

Бу тарихий хақиқат.

Шундай Аллома шоирларимиздан Юсуф Сарёмий (1840-1920) Сайрамда яшасалар ҳам Тошкент, Бухоро, Қўқон шоирлари Муқимий, Камий, Таволло, Зулулий, Омилий, ва бошқалар билан яқин аълоқада бўлганлар. Дўст бўлиб яшаганлар, бордикелди қилганлар.

Ўзбек мумтоз адабиётининг буюк номоёндаларидан бири, бу Аллома шорир таваллудига 180 йил бўлди.

2005 йил Давлат илмий нашриёти томонидан, Тошкентда нашр этилган «Ўзбекистон Миллий Энциклопедияси » нинг 10-китобида ва 1960 йилда Тошкентда давлат бадиий адабиёти нашриёти томонидан чоп этилган «Ўзбек адабиёти» IV том, 1-китобида берилган маълумотларга кўра Юсуф Сарёмий 1840 йилда Чимкент вилоятининг Сарём қишлоғида таваллуд топган.

«Юсуф ёшлик вақтлариданоқ адабиётга катта муҳаббат билан қаради, ўзбек ва форс-тожик адабиётларининг йирик намояндалари Лутфий, Навоий, Бедил ва Хофизларнинг асарларини кўп мутолаа қилди. У хуснихатга ҳам қизиқиб, ўз даврининг етук хаттоти бўлиб етишди. Юсуф Чимкент ва Бухоро шаҳарларида ўқиган. Юсуфнинг қайси йиллардан ижод қила бошлаганлиги маълум эмас. У жуда куп ишқий-лирик газаллар, муҳаммаслар, мураббаълар ва таржиъбандларнинг муаллифидир. Юсуф Сарёмийнинг ижодида сатирик характердаги асарлар ҳам учрайди. Аммо унинг сатиралари бир ерга тўпланмаган ҳамда ўрганилмаган.

Юсуф Сарёмийнинг сатирик ва юмористик асарлари билан бир қаторда, диний- мистикани тарғиб қилувчи асарлари ҳам учрайди

Юсуф Сарёмий Тошкент, Бухоро ва Қўқон шаҳарларига бир неча бор саёҳат қилади, у ердаги олим ва адабиёт аҳиллари билан дўстлашади. Ю.Сарёмийнинг "Қўқон ушоғи" ғазали ана шу дўстлик ришталарининг махсули бўлса ажаб эмас. У 1912 йилда ўз қишлогида вафот этади. Сарёмийнинг ғазалларидан намуналар шу даврда нашр қилинган баёзларда чиққан.

Юсуф Сарёмий вафотидан кейин тошкентлик шоир Тавалло томонидан 1914 йилда «Баёзи Мавлавий Юсуф Сарёмий» номи остида унинг асарлари нашр этилган. Унинг ҳажвий асарлари бу тўпламга киритилмаган».

Юсуф Сарёмий ўзидан саккиз аср илгари яшаб ижод этган Аҳмад Яссавийга юртдошгина эмас, унга ихлос қўйиб, мухаббат билан устоз деб билар эди. Бу унинг ёзган шеърларида яққол сезилиб туради.

Рахм қил, ҳастаи зорман, ё раб Нотавону фигорман ё раб. Ўтди умри азиз, беҳосил, Юсуфи шармисорман ё раб.

Шоир яна бир шеърида Оллох Таолога ёлворишни, таваккал қилишни уқтиради:

Бандаи бечорамиз, не килса не чорамиз, Хар на Худо хохласа, хохишига борамиз.

Афсуски, узоқ йиллар бу сўфиёна рухни, Оллохга яқинликни куйловчи шеъриятни таркидунёчилик, бадбинлик дея инкор килиб келинди.

Юсуф Сарёмий Бухоро, Тошкент мадрасаларида тахсил олган. У ўзи таълим олган «Бекларбеги» мадрасасига атаб «Дар таърифи манзараи мадрасаи Бек аз Юсуф» деган шеър ҳам ёзган.

У Тошкентда таълим олиш билан бирга жуда кўп дўстлар ҳам орттирган.

УзФАШИ Қўлёзмалар фондидаги А. Носиров материаллари орасида «Гулистон»нинг мутаржими Муродхўжа домланинг бир вокеий хикояси сакланади. «Мажлисда бадехатан айтарди ва хотири жуда тез эрди», — деб ёзади у ва шундай хикоя килади: «Бир кун бахор айёмида факирнинг хужрасинда — мадрасаи Бекда бир канча шоирлар билан ўлтирушга камзуда Юсуф домла ногох ота мозорига саёхат ва зиёрат билан бормокимизни ташвик айлаб сўради. Хуллас, ул тарафга жўнадик. Йўлда Чархий кучасида ховлиси бор факирнинг. Хешларимдан бўлмиш Саидакбархон навжувонни чакириб кўрсам, ховлисидан бир бола чикиб, «Акам чакалакка кетганлар», — деди. Шул онда Мавлоно Юсуф бадехатан:

Биз келсак, кетган эканлар чакалакка, Рахм айламайин бир неча биздек кафалакка, —

дея ушбу радиф ва бахрда кўчада бир ғазал айтадилар, йўлдаги хамрохлар — Камий, Зулулий, Омилий деган шоирлар Мавлононинг иктидорига ҳайрон қолдилар». «Бекларбеги»да мушоира-мусоҳабалар кўп бўларди. Гоҳ мударрис Мираҳмадхон Мирий (1833—1916)нинг Кўкча даҳа Ўзгат маҳалласидаги ҳовлисида, гоҳ аллома шоир Қори Фазлуллох Алмаий (1852—1891)нинг Кўштутдаги уйида, баъзан эса Камий ҳужрасида бедилхонлик бўларди. Уларда баъзан

тошкентлик бир гурух, уламою шуаролардан ташқари, Самарқанддан Саидаҳмад Васлий (1870— 1925), Хўжанддан Тошхўжа Асирий (1864-1916), Қўқондан ҳожи Муҳйи (1835—1911) ҳам иштирок этардилар.

1903 йилда «Бекларбеги»нинг бош мударриси, саксондан ошган «Хазрати домла» Шомахмуд вафот этади. Ўрнига Кадубод (хозирги Қорасарой) маҳалласидаги мадраса мударриси Баҳодирхон келади. Уни «Бухоронинг ярим илмини олиб келган» дер эдилар. 1898—1905 йилларда «Бекларбеги»да ўкиган Мўминжон Муҳаммаджонов, худди шу мударрис даврида талабалар кўпайиб кетганлигини маълум қилган эди.

1910 йилда Баходирхон вафот этади. Юсуф Сарёмийнинг унга бағишланган марсияси бор. Шоир эътиқодича, мударрис Баходирхон махдум илмнинг чироғи, Фалакнинг Қуёши эди:

Баходирхони махдуми мударрис Чароғи илми хуршиди фалакрой. Аторудхомаи дониш сурайё, Шуои илму фазли чархи фарсой ...

ЮСУФ САРЁМИЙ ВА МУКИМИЙ ТАНИШУВИ

(Бир пардали пьеса)

Шоир Хилватийнинг уйи. Хилватий билан Хислат, Мискин, Сидқийлар меҳмонларни кутиб оладилар.

Мавлоно Муқимий Каримжон Камий билан Хилватийнинг хонадонига кириб келадилар:

Муқимий: - Ассалому алайкум шоир Хилватий, адашмасдан тўғри келдикми?

Хилватий: - Тўғри келдиларингиз, Мавлоно Муқимий!

Муқимий: - Мавлоно Юсуф Сарёмий келмадиларми?

Хилватий: - Мавлоно Юсуф Сарёмий Хўжамиёр ўгли Мирзо

Тўлаган билан йўлда эканлар. Келиб қоладилар.

Эшик очилиб, Юсуф Сарёмий билан Мирзо Тўлаганлар кўринади.

Юсуф Сарёмий: - Ассалому алайкум яхшилар! Андак кечикдик шекилли. Узримизни қабул этгайсиз.

Камий: - Йўқ, кечикмадингиз. Биз ҳам Мавлоно Муқимий билан эндигина келган эдик. Бу киши Мавлоно Юсуф Сарёмий бўладилар, булар эса Мавлоно Муқимий.

Мукимий: - Ассалому алайкум Мавлоно Юсуф Сарёмий.

Юсуф Сарёмий: - Валайкум ассалом Мавлоно Мукимий.

Муқимий: - Сиз билан танишганимдан бағоят хурсандман. Кўпдан буён сиз билан танишишга орзуманд эрдим. Ва нихоят бугун шу орзуимга эришдим Мавлоно.

Юсуф Сарёмий: - Мен ҳам Сиз билан танишганимдан бағоят шодмен. Мавлоно Муҳаммад Амин. Бизни таништирган Каримжон Камийдан ҳам кўп миннатдормен.

Муқимий: - Қани, Мавлоно, тўрга ўтинг Хазратим.

Юсуф Сарёмий: - Йўқ, йўқ . Ўзларидан бўлсин Мавлоно Мухаммад Амин.

Муқимий: - Йўқ Ҳазрат, сизнинг ёшингиз ҳам улуғ, ўзингиз ҳам бизга меҳмонсиз. Марҳамат қилсинлар Мамаюсуф домла.

Улар хозирланган жойга ўтириб фотиха қиладилар:

Муқимий – қўл очиб: - Қани Мамаюсуф домла.

Юсуф Сарёмий: - Сиздан бўлсин.

Муқимий: - Ёшуллидан бўлсин Мавлоно.

Юсуф Сарёмий: - Элимизни-юртимизни бало қазо, офатлардан Аллоҳнинг ўзи асрасин Омин.

Улар хол-аҳвол сўрашдилар.

Муқимий: Мавлоно Юсуф Сарёмий, бугун биринчи бор кўришиб туришимизга қарамасдан эски қадрдонлардек ҳис қилаяпман ўзимни. Сизнинг ғазалларингизни кўп ўқиганмен. Дафъатан гўзал ғазаллар айтиб ҳаммани ҳайрон қолдиришингизни ҳам эшитганмен.

Юсуф Сарёмий Муқимийга қараб:

Биз иккимиз қолибмиз дунёда камбағалдин, Ҳеч бир гиёҳ битгайми тупроғи йўқ шағалдин.

Мукимий сал сукут саклаб:

Офарин Юсуф домла, бошим кўкларга етди, Сиз битган икки мисра, шундай гўзал ғазалдин. Ох-ҳо-ҳо...Кулишади.

Юсуф Сарёмий:

Муқимийман деб муқим, қолиб кетманг Қуқонда, Сизни кутадир Юсуф, Сайрам, Манкент, Иқонда.

Муқимий:

Унда албат борадурмен, Сайрам, Манкент, Иқонга Сўнгра сизни таклиф қилиб қайтадурмен Қўқонга.

Юсуф Сарёмий:Офарин, офарин Мулла Мухаммад Амин. **Мукимий:**

Сизга офарин, сизга офарин Мамаюсуф домла. Сизнинг бундай дафатан ғазал айтишингизни эшитган эрдим. Бугун ўзим гувох бўлдим, офарин, офарин.

Барчаси қутлашади.

Муқимий: Дарвоқе, Мирзо Тўлаган кўп ажойиб ғазаллар битгансиз, нега таҳаллусингиз йўқ?

Мирзо Тўлаган: - Ҳа, мана энди устозлар розилиги билан қўядирмиз Мавлоно.

Юсуф Сарёмий: Мирзо Тўлаганнинг таҳаллуси Тавалло бўлсин.Оҳ деса оҳлари Аллоҳга етадиган шоир бўлсин. Содиқ дўст, мартабаси улуғ инсон бўлсинлар. Розимисиз Мирзо Тўлаган?

Мирзо Тўлаган: Розимен, розимен.

Хамма уни қутлашади.

- Муборак бўлсинлар, муборак бўлсинлар.

Муқимий: - Мамаюсуф домла энди ғазалхонлик қилсак не дерсиз?

Юсуф Сарёмий: - Маъкул, жуда тўғри айтдингиз Мавлоно. Мукимий: - Унда сиздан эшитамиз. Бошланг домла. Юсуф Сарёмий "Бир лахзалик манзил ҳаёт" – ғазалини ўкийди.

Кўп қувонма, кўришмам деб неча ою йил ҳаёт, Суд йўқтур, юз мунингдек бўлса беҳосил ҳаёт.

Кўрганинг бари абас- фармони Рахмон тутмасанг, Чунки шайтон хам кўрар то сури Исрофил хаёт.

Умр айёми баҳорин боғидин бир тоза гул-Узмайин кечти бари ҳасрат билан ғофил ҳаёт.

Келмагу кетмак гузаргохида, равшан бил муни, Қанчаким умринг кечар, бир лахзалик манзил ҳаёт.

Хизрхиммат бир Масиходам керак, эй мурда дил, Ахли дилға сухбати донои, дарёдил, ҳаёт.

Бехабар ўлтурма, доим турмоғинг имкони йўқ, Бил яқин ҳар бир нафас, чун ноқаю муҳмал ҳаёт.

Жоми завки ишкдин нўш эт мухаббат базмида, Шамъиға парвонадек куймоклигимни бил хаёт.

Маърифатдан бехабарким, вой, бехосил вужуд, Ўткарурсан дам-бадам, фарёд ноқобил ҳаёт!

Ë Раб, эт фазлинг билан нуқсони Юсуфни камол, Хурмати ул зотларким, кечтулар комил ҳаёт.

- Офарин, офарин, олқишлайди ўтирганлар.

Муқимий: -Хўп ажойиб ғазал бўлибдур. Деҳқон дон сочиб ҳосил олмаганидек, инсон яшаса-ю из қолмаса беҳосил ҳаёт бўларканда.

Юсуф Сарёмий: - Қани, ўзларидан эшитайлик Мавлоно. **Муқимий:** - "Ул маҳлиқо келсин" ғазалини ўқийди.

Бориб арзимни еткур, эртарок, ул маҳлиқо келсун, Кетиб, ҳижрон ўтиға куйдуруб, қилмай адо келсун.

Чекарга фурқатини эмди бир зарра мажолим йўқ, Агар шул вақт келса тоза, лекин, авлиё келсун.

Бу юрган норасолар базмида хуш бўлмагай кўнглум, Агар хар лахза кон юттурса хам акли расо келсун.

Қўнарға ўзга манзил истамай таъйин қил, эй қосид, Нишимангоҳи кўзлар манзаридур, беибо келсун.

Ғуборим ерда қолди бир хиром айлаб бошим узра,Қилурға заррани хуршед бирлан ошно, келсун.

Жудолиқ дарди ҳам ағёр таъни, оҳ ўлдурди, Ёруғ дунёни кўп ҳам айламай зиндон саро, келсун.

Муқимий, илтимосим шулки: шўхи гул узоримдин, Қудумиға агарчи сийму зар кам, жон фидо келсун.

Юсуф Сарёмий: - Офарин, зўр ғазал бўлиптур. Ҳамма қутлайди.

Мирзо Тўлаган Мукимийга юзланиб: - Мукимий Хазратлари , Мавлоно Юсуф Сарёмий сизнинг гўзал Қўкон шахрингиз ҳақида " Қўкон ушшоғи" ғазалини битганлар.

Муқимий: - Офарин, эшитайлик, эшитайлик унда

Мирзо Тўлаган: - Шоборот, Шожалиллар уни қўшиқ ҳам қилиб улгурибдилар.

Муқимий: Унда эшитайлик.

Хамма: Эшитайлик, эшитайлик.

- Муқимий: - Энди " Қўқон ушшоғини" эшитайлик-а?

ҚЎҚОН УШШОҒИ

Қаро кўзингни асири мудом сурмаи ноз, Замона кўрмади бир сан каби бути танноз.

Вах, у нах шўх кўзинда, танимда юз табу тоб, Не маст нуқта сўзинда, дилимда сўзу гудоз.

Чаманда сарв қаддингдек латиф эмас шамшод, Юзинг гули каби ризвон гули эмас мумтоз.

Юзунгни равзада насрин хаёл айласа кам, Латофатингни эрам боғида пари деса оз.

Отарда сийнама ҳар бир ухунгга жон берайин, Ки бўлса наргис хиндуйи ғамза, тирандоз.

Рақиблар била май ичди бизни доғ қилиб, Мудом дилбар душманнавозу дўстгудоз.

Рақам чекарда хати анбарингни котиби сунъ, Берибдур лаълингга ёқут суйи билан пардоз.

Хумори бодаман, эй соқий, тут аёғ манга, Етушти мавзуси гул, мутриб, эт таронани соз..

Ичурди илгида гулрух бинафша жомида май, Бул эмди, Юсуфий, чун авнадалиб нағматароз.

Кўшик тугагач Мукимий ўрнидан туриб Юсуф Сарёмийни бағрига босиб:

- Бизни қарздор қилдингиз, Мавлоно Юсуф Сарёмий. Биз ҳам авлиёлар юрти Сайрам ҳақида ғазаллар битурмиз.

Юсуф Сарёмий: - Иншооллох, иншооллох!

Энди бизга Тавалло иккимизга рухсат бергайсизлар, борадиган жойимиз бор эрди.

Дарвоке, Мавлоно Мукимий соғлигингиздан бироз шикоятингиз бор деб эшитдим. Бизнинг Сайрам томонларга боринг, каминанинг отлари бор. Қимиз қилиб берадурмен. Қимиз минг дардга даво дейдилар. Мехмонимиз булинг.

Муқимий: - Албатта борадурмен. Коримжон Камий, Тавалло Хилватийлар билан бирга сафар қилурмиз. Юсуф Сарёмий хайрлашиб чиқиб кетади.

(Парда ёпилади)

ЮСУФ САРЁМИЙНИНГ НЕВАРАСИ

Юсуф Сарёмийнинг невараси Маъдиев Зикрулла ҳақида икки оғиз сўз:

Юсуф Сарёмийнинг уч ўғли бўлган: Маъди, Махсум, Мадазим, Фазлуллоҳ.

Маъди Махсумнинг еттита фарзанди бўлган: Мадамин, Зулайхо, Хумайро, Хомида, солиха, Убайдулла, Ойжамол.

Бу маълумотларни келтиришдан мақсад, бобом Юсуф Сарёмий ҳақидаги маълумотларнинг тўлақонли бўлишига эришиш.

Дарвоке, у киши ҳақида "Оққўрғон ововзи" газетасида босилган мақолани илова қиламан.

ОЛОВЛИ ЎК ОСТИДА – 284 КУН

Маъдиев Зикрулла 1912 йилда туғилган. Гулистон ширкат хўжалигида бош мироб бўлиб ишлаган. Хўжаликка сув олиб келишда ариқ-зовурлар кавлатишда бош бўлади.

1941 йилнинг 22 июнида Улуғ Ватан уруши бошланган бўлса икки ойдан кейи Зикрулла Маъдиев ўз ихтиёри билан Ватан химояси учун уришга кетади. У 1941 йилнинг 23 августидан 1942 йилнинг 14 июнига қадар -284 кун 93- ўқчи полкида ўқчи бўлиб уришда қатнашади. Ёзнинг иссиғи- қишнинг совуғида ҳам Ватан учун жанг килади. Лекин, 1942 йилнинг оловли жангларида ўнг қўли ва ўнг оёғидан яраланган Зикрулла Маъдиев вақтинча урушга яроқсиз деб госпитолда даволаниш учун қолдирилади.

Лекин, душман ўкидан жиддий яраланган (ўнг қўли тирсагидан юқори томони суяклари майдаланиб, фақат терига осилиб турарди) Зикрулла Маъдиевнинг жарохатини кўрган Харбий тиббий Кенгаш уни Узбекистонга Самарханддаги 3962-Эвакуация госпитолига жунатишга қарор қилади.

Зикрулла Маъдиев бу госпитолда 1942 йилнинг 14 июнидан 24 октиябиригача даволанади. Лекин, мутлоқ яроқсиз холга келиб қолган ўнг қўлини даволашнинг иложи бўлмайди.. Уни кесиш керак деган хулосага келишади. Лекин, Зикрулла Маъдиев қўлини кесишига рози бўлмайди. Турт ойдан ортиқ қилинган муолажаларининг фойдаси бўлмайди. У кишини уришга ярохсиз деб ўз уйига кайтаради.

Ха, Зикрулла Маъдиев жангнинг энг олдинги кисмида 284 кун кечаси-ю кундузи, иссикда ҳам совукда ҳам жанг қилади. Унинг бу мехнатлари уша давр ҳукумати томонидан муносиб тақдирланган: (Харбий билети w 136923, 1948 йил 29 февралда берилган)

"ХАЛОЛ ВА ШАВКАТЛИ МЕХНАТИ УЧУН" мехнат ветерани (За доб ластный добросовестный труд) медали билан. 1941-1945 йилларда "УЛУҒ ВАТАН УРУШИДАГИ ШАВКАТЛИ МЕХНАТИ УЧУН" (За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945) ордени билан. Немис-фашистлар устидан қозонилган Ғалабанинг 40 йиллиги муносабати билан урушда кўрсатган қахромонлиги ва мардлиги

учун СССР Олий Советининг 1985 йил 14 мартдаги қарори билан "УЛУҒ ВАТАН УРУШИНИНГ 1-ДАРАЖАЛИ" ордени билан мукофотланган.

- СССР Олий Совети Президиумининг 1945 йил 9 майдаги карори билан "1941-1945 йилларда УЛУҒ ВАТАН УРУШИДА ГЕРМАНИЯ УСТИДАН ҚОЗОНИЛГАН ҒАЛАБА УЧУН" медали билан.
- СССР Олий Совети Президумининг 1988 йил 28 январдаги қарори билан "СССР ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИНИНГ 70 ЙИЛЛИГИ" медали билан.
- СССР Олий Совети Президумининг 1988 йил 12 апрелдаги қарори билан "ҒАЛАБАНИНГ 40 ЙИЛЛИГИ" медали билан мукофотланган.

Зикрулла ота Маъдиев 1988 йилнинг 9 апрелида вафот этган.

яли-яли

(Юсуф Сарёмий шеърига ўхшатма)

Рашк ўтида куйдуриб Юсуфининг жонини, Томирида жўштириб Навоийнинг қонини Қўлларига қўйди ҳино яли-яли.

Керилганда қошларига, Дурра кийиб бошларига, Попук тақиб сочларига, Қўйди бино яли-яли.

Абдуллани ўтда ёқиб, Елкасига қоқиб-қоқиб, Чаккасига райхон тақиб, Қўйди хино яли-яли.

Муҳаббатсиз ҳаёт бўлмас, Бўлганида кўнгил тўлмас, Юрагида армон қолмас, Қўйса ҳино яли-яли.

Бир аср-у саксон йил, Куйланади яли-яли, Катта-катта тўйларда, Тўйланади яли-яли.

Рашк ўтида куйдуриб

Юсуфининг жонини, Томирида жўштириб Навоийнинг қонини, Қўлларига қўйди хино яли-яли.

МУШОИРА

Шеърий тилаклар

Хаммаси дўстимнинг мактубидан бошланди. Кунлардан бир кун Сайрамдан шоир дўстим Ўрмон Собир кўнғирок килиб, Сизни "Фаровон юрт" каналига аъзо килиб кўйдим, катнашиб туринг. Унда Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон Тожикистон ёш ижодкорлари қатнашиб турибди, деди.Янги йилдан кейин рақам танлаш бўлди. Мени рақамим 14-бўлди. 14 январь — Ватанҳимоячилари кунига 14 рақамли аёлдан олдим, (ролик билан).

Гулистон Рахимова, Хоразм, Урганч шахри. 13.01.2021 йил.

УСТОЗИМ АБДУЛЛА МАЪДИЕВГА

Юзингиздан нурлар ёғар устозим, Қўлларим кўксимда қиламан таъзим. Мадхингиз куйлагай аҳли Хоразм, Сизга Хоразмдан салом- ассалом. Оққўрғон элига самимий салом.

Беғубор қалбингиз ҳасаддан йироқ, Ҳар бир ижодингиз ўчмас шамчироқ. Ҳаёт йўлларингиз ёшларга сабоқ, Сизга Хоразмдан салом- ассалом. Оққўрғон элига самимий салом.

Мадхингиз куйлагим келяпти жушиб, Нурафшон йулингиз, шеъримга кушиб. Сархад билмас мехрим, боряпти шошиб.

Сизга Хоразмдан салом- ассалом. Оққўрғон элига самимий салом.

Жасорат эшигин очган ўзинггиз,, Кўкдан қуёшдек нур сочган ўзинггиз. Темурий тиғидек кескир сўзинггиз. Сизга Хоразмдан салом- ассалом. Оққўрғон элига самимий салом.

Устозим камида киргайсиз юзга, Пойингиз тавофлар қиларман кўзга. Шу шеърим байрамга кичик бир тухфа, Сизга Хоразмдан салом-ассалом. Оққўрғон элига самимий салом.

Кейин шеърий жавоб ёздим...

Абдулла Маъдиев, Оққўрғон шахри. 16.01.2021 йил.

14-РАҚАМЛИ АЁЛГА МЕНИНГ ЖАВОБИМ

Хоразимдан салом олиб ҳайрон қолдим, Жавоб ёзай дея қўлга қалам олдим. Тилларингиз ширин экан булбулдайин, Сўз айтолмай туриб қолдим бир қулдайин.

Хоразмга салом айтиш ўзи бўлмас, Унча-мунча шеърларга улар кўнгли тўлмас. Боболари Хоразмийдан таралган юрт, Олим-фозил, зиёлидан яралган юрт.

Шундай юртнинг бир гўзали салом айтса, Қани энди ёшликларим ортга қайтса. Жўшиб-жўшиб шерлар ёзиб айтар эдим, Хоразимга бориб яна қайтар эдим.

Байрам билан қутлаб мени шод этдингиз, Илхом парисининг торларини чертдингиз. Мудраб ётган илхомларни уйғотдингиз, Бу шеърларни ёзган Гулистон ва биз.

Бўшаб ётган юракларим шеърга тўлди, Охирида "қўйсангиза" демасангиз бўлди.

Гулистон Рахимова, Хоразм. 19.01.2021 йил.

"Фаровон юрт" каналининиг 14-рақамли аъзоси Гулистон Рахимовадан.

УСТОЗИМГА ЖАВОБИМ

Жавобингиз ўқиб устоз, калам олдим, Мехрим жўшиб қалб сўзларим куйга солдим. Дийдорга йўл тополмасдан, ўйга толдим, Яхши кунда дийдор насиб қилсин, устоз.

Мадх этибсиз Хоразмни шеърингизда, Мехр кони борми билмам дилингизда, Гулистонни кўзи сизни йўлингизда. Яхши кунда дийдор насиб қилсин, устоз.

Имкон топиб Хоразмга бир келсангиз. Хева деган шахарни хам бир кўрсангиз. Чин кўнгилдан оқ фотиха хам берсангиз. Яхши кунда дийдор насиб қилсин, устоз.

Тўшар эдик йўлингизга оқ паёндоз, Кутар эди халфа қизлар чалиб шўх соз. Раққосалар ўйнар эди қилиб минг ноз. Яхши кунда дийдор насиб қилсин, устоз.

Айтибсизки, булбул каби тили бийрон, Лек демабсиз, кўзи ашкка тўла жайрон. Бу соғинч ашкларидир, бўлмангиз ҳайрон, Яхши кунда дийдор насиб қилсин, устоз.

Учрашайгаймиз яхши кунда, тўй базмда. Билиб қўйинг синглингиз кўп Хоразмда. Соғинтириб яшай сизни ҳар сўзимда, Яхши кунда дийдор насиб қилсин устоз.

Сайрайвериб сизни безор қилганманди? Мехр торим қалбингизга илганманди. Сизни ҳар кун рўёларда кўрганманди. Яхши кунда дийдор насиб қилсин, устоз.

Абдулла Маъдиев, Оққўрғон шахри. 5.03.2021 йил.

"Фаровон юрт" каналининг 14 рақамли аъзоси ГУЛИСТОН РАХИМОВАГА

Байрам муборак бўлсин, Гулларнинг Гул Раъносига. Иффат, хаё эгаси, Аёллар донасига. Шеър ёзганда шеърларидан, Мехр уфуриб турар, Хар сатрининг соясида, Сехр югуриб юрар. Хар бир сатри дилга яқин Мавжланар кўп туйғулар. Сиздан мангу йирок юрсин, Омадсизлик, қайғулар. Навоийнинг хар сатрида Жилоланган аёлсиз. Кимлар учун одди-ю, аммо Кимларгадир хаёлсиз. Кимга она, кимга сингил,

Кимлар учун опасиз. Биз эркаклар юрагининг Калитини топасиз. Байрам муборак бўлсин, Гулларнинг Гул Раъноси. Иффатли ва ҳаёли, Аёлларнинг донаси.

Гулистон Рахимова, 12.03.2021 йил.

УСТОЗИМ АБДУЛЛА ЗИКРИЛЛАЕВИЧ МАЪДИЕВГА

(М у в а ш ш а х)
Аллох севган инсон экансиз устоз,
Бахтнинг ардогида бўлгайсиз хамон.
Дил тўла тилагим, бари сизга оз,
Умидим, калбингиз кўрмагай армон.
Лек, кўргай ижодингиз дунё юзини,
Лолалар йўлингизда бўлсин паёндоз.
Ахир сиз мухаббатга муносиб инсон,
Машрабдек энг мунгли куй чалган мумтоз.
Алишер каламин ушлаган устоз,
Дилида бир олам мехр мужассам,
Ижод осмонида нур сочган куёш.
Ер устида, сиздай инсон жуда кам,
Во ажаб, сўзларингиз юракка малхам.

Гулистон Рахимова, Хоразм

ОККУШЛАРГА ИЛТИЖО

Эй ОППОҚ ОТ, атиргулим олиб боргин устозга, Хонишлари булбул каби, ширин сўзли мумтозга. Мактовлари ошиб тушди, мендай нозик таннозга, Эй Оккушлар, устозимни холин сўраб кайтинглар, Хоразмдан салом айтиб, колганимни айтинглар.

Бизлар билан юринг десак, кўнмади хеч деманглар, Махзун дилим яро қилиб,тузлар сепиб тилманглар. Устозимга сўзларимни куйга солиб,булбул каби куйланглар,

Эй Оққушлар, устозимни холин сўраб қайтинглар, Хоразмдан салом айтиб, қолганимни айтинглар.

Бугун қўлга қалам олдим, шеърларингиз сехридан, Кўкрагимга унвон тақдим,устоз берган мехридан. Жой олдингиз бир умрга Гулистоннинг қалбидан, Эй Оққушлар устозимнихолин сўраб қайтинглар, Хоразмдан салом айтиб қолганимни айтинглар.

Яна айтинг, кўзи ёшга тўлиб турган жайрон денг. Тун қўйнида, ой шуъласин кутган қалби вайронденг. Зимистонда бахт эшигин тополмасдан ҳайрон денг, Эй Оққушлар устозимни ҳолин сўраб қайтинглар, Хоразмдан салом айтиб қолганимни айтинглар.

Хар сатрингиз хижолатга қўйди устоз шунчалар, Мехрингизни тафтиданму? Очилди гул ғунчалар. Бир фақирни, ярим кўнглин мадх этибсиз бунчалар, Эй Оққушлар устозимни холин сўраб қайтинглар. Хоразмдан салом айтиб, қолганимни айтинглар.

Абдулла Маъдиев

ОҚҚУШ, ОҚҚУШ, ОҚҚУШЖОН!

Оққушлардан хатлар олдим, Қитиқлади юрагимни. Шунда билдим қариянинг, Кимларгадир керагини. Юбормасдан юрган эдим, Ёзиб қўйган шеьрларимни. Майли яна қўлга олай, Чанглаб қолган торларимни. Неваралар кулмай турсин, Билмай турсин ёрларим хам. Юрак тўлиб, ўйнаб кулсин, Чекин энди, қарилик, ғам! Жавобини ёзиб берай, Оққуш кутиб турибди-ку. Хоразмда бир гўзал қиз, Жавоб кутиб юрибди-ку. У шундайин гўзал қизки, Ой андоза олади. Хаё билан назокатда, Кумуш йўлда қолади. Қандай қилиб шеьр ёзмайин, Шеьрим йўлида қурбон. Чунки, менинг қалбимга у, Илхом солади хамон. Шеьр ёзмайин қўйган эдим, Илхомимни қайтарди. Хар тонг – сахар хаёлимда, Менга салом айтарди. Оққушингиз қанотига,

Қистирдим шеьрларимни. Энди артай юзимдаги, Уятли терларимни. Оққуш, Оққушжон! Етказгин нақд ўзларига, Пешвоз чиқиб алдасалар, Бериб қўйма қизларига. Келин – кепчик, бола бор, Элдан уят бўлади. Ёмонларнинг тилида, Достон бўлиб қолади. Ундан кўра тек юрайлик, Яхши от қолсин биздан. Оққуш, Оққуш, Оққушжон! Илтимосим шу сиздан.

Гулистон Рахимова. 13.03.2021 йил.

ОҚҚЎРҒОНГА УЧИБ КЕТДИ ОҚҚУШИМ

Оққўрғонга учиб кетди оққушим. Оёғига илиб атиргулимни. Келгунича шунда энди эс-хушим, Қолиб кетиб ранжитмагай дилимни.

Атиргулим йўлда тушиб қолмасин, Гул баргида Хоразмдан мактуб бор, Тағин уни бегоналар олмасин. Кутмоқдалар мактубимни интизор.

Хаялламай учиб боргин эй оққуш. Қанотларинг ярим йўлда толмасин. Хоразмда қор ҳам ёғиб бўлди қиш. Қор остида умидларим сўлмасин.

Оққушларга энди жабр бўлади, Ахир бир кун паймонаси тўлади. Мунчокдайин кўзларини ўйнатиб, Қанотларин силкиб -силкиб қўяди.

Абдулла Маъдиев

ОҚҚУШЛАРИ УЧИБ КЕТГАН ҚИЗ

Оққушлари учиб кетган киз, Кайлардасиз, кайдасиз бугун. Нега шеьрлар езмай куйдик биз, Оққушлари учиб кетган киз.

Юрагимни очмок истайман, Мехрларим сочмок истайман. Бугун Сизни, Сизни истайман, Оққушлари учиб кетган киз.

Қушларингиз чарчаб колдими, Қанотлари йулда толдими. Менга шеьрлар тамом булдими, Оққушлари учиб кетган киз.

Мен кутаман ҳар кун Оққушни, Қанотида боғлик ғазални. Ғазал эмас менинг қалбимга, Томаётган ширин асални.

Кел, қизғанма юбор қушингни, Йиғиштириб ҳамма ишингни. Бир ғарибнинг кўнглини олгин, Оққушлари учиб кетган қиз.

БЕҒУБОРИМ ОҚҚУШИМ

Эй оққушим, қўй йиғлама кўзинг арт. Вафодорлик йўлида сен эдинг мард. Пок қалбингга юқтирмадинг ҳеч ҳам гард, Вафодорим,беғуборим оққушим.

Олиндими кўксинг бугун нишонга, Мунчоқ кўзинг жовдирайди ҳар ёнга. Ўхшаяпсан бугун қалби вайронга, Вафодорим,беғуборим оққушим.

Қароғингда армон қўним топдими, Оқ либосинг ё балчиққа ботдими? Ё ғанимлар тухмат тошин отдими, Беғуборим, беозорим оққушим.

Баҳор келди, гулларга айт қўшиғинг, Улар бўлсин сени севган ошиғинг. Демасинлар жонга тегди нолишинг, Беғуборим, беозорим оққушим.

Кел кафтимга бир пасгина қўна қол. Мумкин бўлса юрагимни дардин ол. Агар бўлса, ажралишни куйин чал, Беғуборим, беозорим оққушим.

Тўкилмасин биттагина патинг ҳам, Билсанг агар сендаги ғам, менда ҳам. Китоб қилай, қисматингни қилиб жам. Беғуборим, беозорим оққушим.

15.032021 й.

Абдулла Маъдиев

ТОПОЛМАДИМ ОҚҚУШЛАРИНГНИ

Оққушларни ойдан изладим, Тоғдан, боғдан, сойдан изладим. Энг чиройли жойдан изладим, Тополмадим Оққушларингни.

Қонотлари қайрилмадиму, Онасидан айрилмадиму, Хоразмга қайрилмадиму, Тополмадим Оққушларингни.

Қушни кўрсам кўнглим тўларди, Ҳамма нарса гўзал бўларди. Ғам-ғуссалар ортда қоларди, Тополмадим Оққушларингни

Қушлар келса кўнглим соз эди, Ташвишларим анча оз эди, Турмушларим жуда соз эди, Тополмадим Оққушларингни.

Қушларингни юбор мен томон, Кутадирман мен уни ҳамон, Қара қандай чиройли замон, Кутадирман Оққушларингни.

КУТИНГ...

Оққушларим учиб кетганди, Дарёдан хам кечиб ўтганди. Оққўрғонга бориб етганди, Кутинг, ака, Оққушларимни. Йўллар узоқ чарчагандирлар, Сувсизликдан чанқагагандирлар, Сизга мени олқагандирлар, Кутинг, ака, Оққушларимни, Қуш эмаслар улар сув пари, Мехр берманг, итаринг нари. Жонингизга тегарлар хали, Кутинг, ака, Оққушларимни. Қушми улар, қушлигин қилар, Ерни эмас, самони севар. Ўлсалар ҳам самода ўлар, Кутинг, ака, оққушларимни, Етказмайин саломим сизга, Бевафолик қилдилар менга, Билмам вафо қиларлар кимга, Кутинг, ака, Оққушларимни. Сиз айтганча гўзал эмаслар, Тиллари ҳам асал эмаслар. Аразласа қайтиб келмаслар, Кутинг, ака, Оққушларимни. Бормасалар оввора бўлманг, Кутавериб дил пора бўлманг, Менинг каби бечора бўлманг, Кутинг, ака, Оққушларимни.

ТУҒИЛГАН КУН МУБОРАК!

Сизга бўлган тилаклар бисёр, Сизга омад — толе ёр бўлсин. Дилингиз ғам кўрмасин зинхор, Бугунги айём муборак бўлсин.

Ижод гулларидан ясаб гулдаста, Қаранг 73 йил ўтди бир паста. Бугун Улуғ айём қучар оҳиста, Туғилган кунингиз муборак бўлсин.

Доим ёғду сочсин нурли юзингиз Мақтовга муносиб ўғил — қизингиз Тўққиз набирангиз худди ўзингиз Таваллуд кунингиз муборак бўлсин.

Асатилла дейди Давлатим отам Дўсту-ёр олдида савлатим отам Дейди бахтимизга бор бўлинг мудом Таваллуд кунингиз муборак бўлсин.

Гулжамол, Нилуфар қизлар аьлоси Бир оғиз сўзлари кўнгил давоси Рахима аямнинг орзу — ҳаваси Таваллуд кунингиз муборак бўлсин.

Бахт – омад ҳамиша ёр бўлгай сизга Устозим камида киргайсиз юзга Пойингиз тавоблар қилгайман кўзга

Таваллуд кунингиз муборак бўлсин.

Бугун сизни қутлар 73 бахор, Гуллар ҳам ўзгача таратар ифор, Устозу шогирдлар, дўстлар номидан, Битилган табриклар, дил тўла изхор.

Бугун дуоларга қўл очиб оҳир, Сизни табриклайди Маҳмуджон Тоир. Сизга узоқ умр, боқий бахт тилаб, Сожида, Гулистон ҳам Урмон собир.

Абдулла Маъдиев

БИР АКАДАЙ

(Г. Рахимовага)

Бир акадай мехрим тушди ўзингизга, Лол қоламан доим айтган сўзингизга. Шунча тилак тилаб менга юборибсиз, Хеч бўлмаса ярми қолсин ўзингизга.

Хурсанд бўлдим, яшаргандай бўлдим яна, Тилакларим энди айтай, айтай мана: Аллох сизга умр берсин юзга киринг, Чаманзорда гуллар теринг, даврон суринг.

Ўзингиз ҳам укам билан қўша – қаринг, Гулзорларданунингучунгуллартеринг. Укажонимчаккасига гул таксангиз, Гулингизга мехрингизни қушиб беринг.

Фарзанд эрур чироғингиз ёндиргувчи, Чанқоқ қолган мехрингизни қондиргувчи. Ишингизни бир умрга давом этиб, Бошингизга хурматдан тож кийдиргувчи.

Данагидан мағзи ширин деганидай, Хар тонг чойда майиз, ёнғоқ еганидай. Неваралар келганида кутиб олинг, Уйингизга фаришталар келганидай.

Келажакда нима бўлар инсон билмас, Қанча ният-тилак бўлса кўплик қилмас. Шеьрлар ёзинг, китоб қилинг, китоб билан,

Шоир номи мангу қолар, изсиз қолмас.

Бир акадай мехрим тушди ўзингизга, Лол қоламан доим айтган сўзингизга. Шунча тилак тилаб менга юборипсиз, Хеч бўлмаса ярми қолсин ўзингизга.

ОҚҚЎРҒОНГА ШИРИН БИЛАН ҚАЙТАМАН

(Г. Рахимованинг туғилган кунига)

Дилимдагин тилимга чиқаролмай дилим ожиз, Таьрифлашга сўз тополмай тилим ожиз.

Шу тил билан Хамса ёзган Навоий ҳам, Бу гўзални таьрифлашга менга бу кам.

Жалолиддин Мангуберди синглиси у, Лайли, Ширин, Кумушларнинг севгиси у.

Нодиранинг, Увайсининг издоши у, Зулфиянинг, Халиманинг сирдоши у.

Оқ от миниб Хоразимга бораман мен, Мангуберди қаршисида тураман мен.

Юракдагин Фарход бўлиб айтаман мен, Оққўрғонга Ширин билан қайтаман мен.

Гулистон Рахимова, 22.04.2021 йил.

ЖАВОБ

Оқ от минган шаҳзодасин кутар Ширин, Насиб қилса Фарҳод билан кетар Ширин. Қиз бола бир палоҳмонни тоши бўлса, Тақдирга тан бермай энди, нетар Ширин.

Фарход асли зўр пахловон бўлган эмиш, Ишқ ҳажрида тоғни талқон қилган эмиш. Неча кеча, неча кундуз тошни ёриб, Ширин учун сувлар олиб келган эмиш.

Ўша Фарҳод борми энди? Айландику афсонага, Дилдан-дилга ўтиб келган ўтмишдаги дурдонага. Бугун Ширин қадри жуда арзон бўлди, Фарҳодлари шарт бажармай етаклагай тўйхонага.

Абдулла Маъдиев 23.04.2021 й.

ШИРИН НАРХИ АРЗОН ЭМАС

Ширин нархи арзон эмас адашдингиз, Илхомингиз тошиб кетиб сал тошдингиз.

Мен ҳам бунда қуруқ қараб юрганим йўқ, Қўлларимни қовуштириб турганим йўқ.

Самалётлар сотиб олдим сенинг учун, Уйларингга олиб бориб келиш учун.

Янги қаср қуриб қўйдим яшашинга, Яна нима керак бўлар бир бошинга.

Шартинг бўлса айтавергин шартларингни, Дардинг бўлса айтавергин дардларингни.

Фарход бўлиб тош кесаман керак бўлса, Мажнун бўлиб қум кезаман керак бўлса.

Ширин нархи арзон бўлган замон эмас, Айтганларим билан нархи тамом эмас.

Ширин нархи арзон эмас адашдингиз, Илхомингиз тошиб кетиб сал тошдингиз.

Абдулла маъдиев 12.10.2021

ГУЛИСТОН РАХИМОВАГА

Нечун яна шеър езмайман, вужудим сокин, Илхомларим ХОРАЗМГА кетганмикан. Назаримда вужудимга карилик хоким, Шеъриятим якунига етганмикан.

Вужудимни уйготгувчи бир МАЛАК бор, Шеърларидан илхом олиб яшар эдим. Хар сатрида уйготгувчи минг тилак бор, Сохилимга сиғмай жушиб тошар эдим.

Бугун уни келтиргувчи ОККУШЛАР йўк, Қай юртларга учиб кетиб колди экан. ОККУШЛАРДА шеър йўлловчи МАЛАКЛАР йўк, Е йўл кутиб кўзлари хам толдимикан.

Унутмангиз, ОККУРГОНДА бир БОТИР бор, СИЗГА деган тилаклари мўл- кўл, бисёр. Хар замонда эслаб туринг, калам олиб, Қариянинг юрагига ИЛХОМ солиб.

Илхом билан яшаганга нима етсин, Тўрт сатр хам қарияга етиб ортар. Тўрт сатрдан илхом олиб қария хам, Ажаб эмас шеърлар езса катор- катор...

APMOH

Оққушларим учиб кетди узоқларга, Йўлларига зор, интизор бу кўзларим. Ё йўлиқди сайёд қурган тузоқларга, Бўғзимда тош бўлиб қотди, дил сўзларим.

Оққушларим қайтса қалбим қувнар эди, Ашким билан ювар эдим дил гардларин. Юрагимни фироқ ўти қийнар эди. Дунёларга сиғмай қолган дил дардларим.

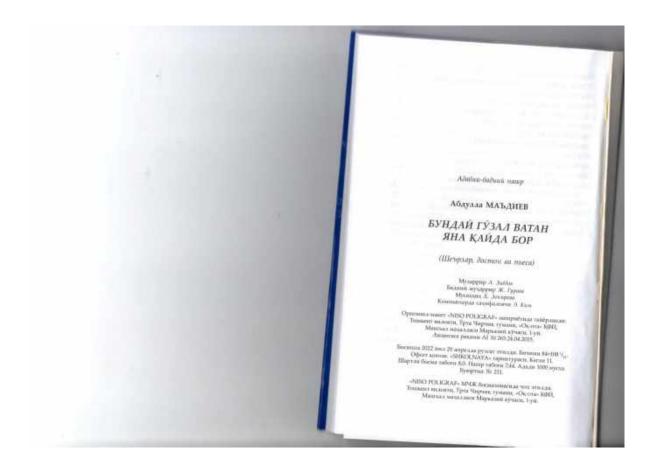
Хазонларга айланди ишқ нихолларим, Умидларим асир бўлди хижронларга. Дил уйимда қолди сўнгсиз саволларим, Оққушларим кўмиб кетди армонларга.

(O)?

Юқоридаги асарларнинг муаллифи:

O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi a'zosi, "Antik dunyo" (Antique World) xalqaro ilmiy akademiyasi professori, shoir, publitsist, dramaturg-Abdulla Ma'diyev

